

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hozva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Aidélre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
 Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, december 9.

Debreczen térfoglalása Biharmegyében.

Debreczen és Nagyvárad rivalisok voltak a múltban s még ebből a régi időből maradt fenn az előbbiről gazdagsága révén a »zsiros,« az utóbbiról, szegénységét tekintve a »pakfong« elnevezés.

Mind a két város az újabb időkben, különösen pár évtized óta nagy arányokban fejlődött. Debreczennek a fejlődés feltételeit biztosította gazdagsága és jó részben a Tisza-kormány által minden téren bőkezűleg nyújtott pártfogás; Nagyváradnak pedig intelligens fellegása révén a polgárság áldozatkészsége, no meg nem csekély részben az oly sokat gunyolt »holt kéz« jóindulata, amelylyel a regalejogok, vámok stb. javadalmak átadásánál tetemes vagyonhoz juttatta az eddig csak pótdadó bevételére támaszkodható várost.

A két város versengése az idők folyamán *látványosan* elsimult, de a valóságban a viczinális vasutak kiépítése folytán ma is fennáll, sőt az utóbbi időben még jobban kiélesedett az.

Biharvámegye a viczinális vasutak építésére hozott áldozatkészségben az összes megyék között a harmadik helyen áll.

Jól tudjuk s nem tagadjuk, hogy a vasutak, mint a forgalom állandó lüktető erei, áldásosak azon vidékekre, a melyet keresztülhaláznak; de ha mérlegeljük, hogy szerencsésen van-e megválasztva az egyes biharmegyei viczinálisok utiránya

magára Biharvámegyére és Nagyvárad városára, nagyon sok kifogás tolu előnkbe.

A legközelebbi példát nyújtja erre a szomszédos Szilágymegye, a melynek forgalma a múltban Biharmegyébe irányult s Nagyváradra, mint góczpontba futott be.

A helyett, hogy igyekeztünk volna a Szilágyság forgalmát egy Élesd vagy M-Telegd állomásra futó rövid vasutvonallal Biharmegyének és Nagyváradnak biztosítani, összetett kezekkel néztük, mint tereleli Szilágymegye forgalmát a zilah-nagykárolyi vasut Ér-Mihályfalván át Debreczenbe.

Másoldalról beékelte Debreczen magát Biharmegye egyik leggazdagabb vidékére a derecske-nagylétei viczinálissal s ezáltal biztosította magának ezen nagy vidék teljes forgalmát, majdnem a Sárret központjáig: Berettyó-Ujfaluig.

Alig pár éve, hogy Biharvámegye 80,000 frtot, Nagyvárad városa pedig 20,000 frtot szavazott meg hozzájárulásként a margitta-szilágysomlyói vasutra, a mely hivatalban volna a Szilágyság forgalmát Székelyhidon át Nagyváradra irányítani; de már akkor rámutattunk arra a veszélyre, hogy a közel jövőben kiépithetik Székelyhid és Nagyléta között az összekötő alig 16 kilométernyi vasutat s ez által amíg Debreczen még közelebb jut a Szilágysághoz, mint eddig Nagy-Károlyon keresztül, elveszi legalább jó részét a margittai járás forgalmának Nagyváradtól s Debreczennek juttatja.

Ez az eshetőség nagyon is hamar beállott. Alig pár hónappal ezelőtt értesítette a kereskedelmi miniszter Biharvár-

megyét, hogy nem adta meg *Klobusiczky* Bélának az előmunkálati engedélyt egy Székelyhid-Nagy-Léta között építendő vasutra, de most már nagyobb arányban megindult a mozgalom Debreczenben, hogy ezen vasut létesítését keresztülvigyék, a saját érdekükben jobban informálandó miniszternél. Debreczen készséggel járul ezen vasut-építési költségeihez, bizonyára jól tudja miért, éppen úgy legalább is, mint mi tudjuk.

És ha kiépül ez a vasut, rákövetkezik asor a derecske—b-ujfalui vonal kiépítésére, a mely még nagyobb veszélyt rejt magában Nagyvárad forgalmára nézve, mint a székelyhid-nagylétei, mert Debreczenhez vonzza a Sárret forgalmát is.

Van erre még egy másik példa. A hollód-tenkei vasutat eredetileg Nagyszalontához akarták bekapcsolni, de Nagyszalonta község szűkkeblősége és a Tiszának Nagyvárad iránti »jóindulata« a kötegyáni állomáshoz terelte az új vasut végpontját s ez által Békésmegyébe, Gyulára irányította az összekötő vonal vidékének egész forgalmát.

De ha mindezekből veszély rejlik Nagyvárad forgalmára s ezáltal anyagi emelkedésére; veszélyes egyuttal, bár más szempontból Biharvámegyére is.

Talán nem felejtették el még Biharvámegye székházában a nagyszalontai járás Békésmegyével érintkező jómódu községeinek azon törekvését, hogy Biharvámegyből csatoltassanak át a szomszédos Békésmegyéhez. Ennek az indító oka az volt, hogy éppen a viczinálisok által felémésztett utadó-alapból nem bírta a vármegye a délről Szalonta felé vezető utat

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Nogáll sirja.

Irtá: dr. Némethy Gyula.

Napunk lement, a szeretetnek napja
 Nem ontja többé áldott sugarát,
 Fölénk borult sötét gyász éjszakája, —
 Fagyasztó szél zúg a határon át;
 A hit világán bár vigasztalódjék
 Az Istenében nyugvó akarát.
 Ma sem apadt el bánatunk patakja,
 A gyászoló szív *sirjánál* marad.

Egy barna kőlap templomocská mélyén

— Azzal fődék be áldott tetemét —

Aranytalan, bevéselt iratára

A jámbor hívő tétovázva lép;

Az, évek múltán porlik, elmosódik,

Meg nem marad csak egy betűje sem,

Miként a szív, miként a kéz, — az áldott —

A föld szívében por s hamu leszen.

Miért nem adtak áldott tetemének

Ott künn szabadban fényes, szép helyet,

Hogy oszlopán megtörve nap sugára

Ragyogna ékes rónaság felett?!

Holott falu, város harangzenéje

A szellők szárnyain találkozik,

Hirdetve: él még Szent László magyarja,

Óhajt, remél, hisz és imádkozik.

Az volna ám sir! hála szent hevétől
 Zord télen is virág pompázna ott,
 Sok árva szem a perzselő nap ellen
 Hullatna rá üdítő harmatot!
 Az volna ám sir! ezrek bánatából
 Fakadna bús fűz, az borulna rá;
 Az Isten annyi szárnyas énekese
 Legszebb dalát fölötte dallaná!

Az volna ám sir! minden porszem ottan,
 Hol áldott teste végre megpihen,
 Csodás erővel termékenyre válna
 Az Isten és a hon szerelmiben,
 Mint Mózes oszlop künn a pusztaságon
 Világlana a rónaság felett . . .
 Miért nem adtak áldott tetemének
 Ott künn szabadban ékes szép helyet?!

De mégse. Lám ő épített magának,
 Hol megpihenjen, annál szebb helyet;
 Ormán a Szent Szűz kedves, drága szobra
 Áll őrt vitéze hamvai felett,
 Ki a *Pyrénék* fénylő havaság
 Nagyasszonyunknak vitte zászlaját,
 Magyar dicséretét a bájos *Lourdesnak*
 Csodás sziklái visszahangozák!

Halál után itt lelje nyugtát hamva,
 Hol forr a munka, ég a szent ima,
 Hisz az volt áldott teste is — amíg élt —
 A munka és imádság temploma.

Oda került szent hamva, a kikért élt:
 Szegények, szüzek, gyermekek közé,
 Hol annyi kínos arcz derült reményre,
 Ha szenvedés nedűje öntözé.

Ez ám a sir! az *alázat* hajléka,
 Miként a kised názáreti ház,
 Hol a szegény ács szende jegyesével
 S az *égi gyermek* csendes tanyáz.
 Ez ám a sir! a sáros utca szennyét
 Irott kövére hordja annyi láb,
 Jelentve, hogy a földi kincset, fényt ő
 A föld saránál *becsülé* alább.

Hogy szomjazók, hogy hallgatók az igét!
 Folyt mint a méz beszédes ajkiról . . .
 Ne féljünk! néma ő a sirba' sem lesz
 Defunctus adhuc nobis loquitur.
 A magyar nyelvet Isten szent dicsére
 Nem szentel oly szépen senki sem . . .
 Az *áhitatnak* illatát bocsátva
 Munkátalan még hamva sem pihen.

Nogáll pora! Erények televénye!
 Fakad belőle százezer virág! . . .
 Oltár fölött Jézus szívének szobra,
 Onnan derül rá égi napvilág . . .
 E szent poroknak *nem holtak* tanyáján
 De élők közt, szentélyben a helye,
 Ott járjon által minden árva leiket,
 Mint égi szent tűz, Nogáll szelleme!

jókarban tartani s az itt járhatatlan utak miatt, a tengelyforgalom is Békésmegyébe lett áterelve.

Vajjon, ha Biharvármegyének északi járásai forgalom, ipar, kereskedelem tekintetében szoros kapcsolatot nyernek Nagyvárad rovására Debreczennel, lehet-e ezen nagy vidék lakosságát kárthatatni, ha vágyat érez és törekedni fog arra, hogy közigazgatási tekintetben is Debreczenhez tartozzanak.

Ez pedig nemzetiségi szempontból sem lenne kívánatos.

Biharvármegyének körülbelül felét nagyon szerény anyagi viszonyok között élő román nép lakja s a magyarság domináló ereje éppen azokban a járásokban van, a melyeknek elszakadását Biharmegyétől éppen nem kívánhatja egyetlen magyar ember sem, akinek a politikai éleslátása nem hiányzik.

Gyüleseznek ugyan már Debreczenben, de azért még nem késő, hogy gyorsan és jól megfontolva a dolgot, az eddigi nemtörődömségből a cselekvés terére lépünk.

Biharvármegyén, Nagyvárad városán és a nagyvárad kereskedelmi és iparkamarán a sor, hogy e tekintetben fel-emelje szavát. *Vid.*

Szell fekete vasárnapja.

Szell Kálmán egy napra utazik fel Bécsbe. El akarja hamarosan intézni a delegációk indemnitását, a kvótának esetleg a király által való megállapítását és az átutalást a Clary-kabinet elbocsátása árán. Szell t. i. igen könnyen hívó ember így például a hónap elején még azt hitte, hogy a kvótatárgyalás legfeljebb 8 napig fog tartani; ma már tudja, hogy nem úgy lesz és kénytelen Bécsben bevallani, hogy bizony a kvótában nemcsak az osztrákok, de még a magyarok miatt is valószínűleg a királynak kell majd döntenie. Két dologban Szell hamar fog végezni: a delegáció és a kvóta ügyében. A harmadiknál ismét ki fog sülni, hogy Szell nagyon könnyen hisz és nagy optimista. Ebből a harmadikból fog születni a

fekete vasárnap. Szell ugyanis elő fogja terjeszteni, hogy neki január elsejére átutalás kell; mivel arra nincs kilátás, hogy az osztrák Reichsrath addig megszavazza, Clary pedig szavát adta, hogy a 14 §-t nem alkalmazza: küldjék haza a Reichsrathot, Clary mondjon le és helyette más hivatalnokminiszter léptesse életbe az átutalást a 14 §-sal. Serre a bölcs tanácsra valószínűleg azt a választ fogja kapni, hogy a császár Claryt nem egykönnyen ereszti, mert alatta mégis türethetőbb állapotok vannak, sőt idővel talán mégis kibonyolítja a helyzetet; de azután nem is kapni olyan hamar más megfelelő embert. *A helyzet végtelenül változós.*

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, decz. 9.

A mai ülés eseménye *Polónyi Géza* beszéde. *Polónyi* volt a mai ülés első szónoka és beszélt órákon át a Ház lankadó feszült figyelme között.

Az ülésen *Perczel Dezső* elnökölt. Kérvények bemutatása után felolvastatja az interpelláció könyvét, melybe *Bartha Ödön* interpellációja van bejegyezve, a kereskedelmi miniszterhez a recziprocitásnak és az iparszabadságnak az osztrák kormány részéről való megsértése tárgyában.

Következett a napirend, a kvótajavaslat tárgyalásának folytatása.

A jegyző *Polónyi Gézát* hívja fel szólásra.

Polónyi beszéde.

Polónyi Géza: Négy évi súlyos gazdasági harcnak súlyos válságnak zárköve ez a javaslat, a mely újabb súlyos áldozatokat kíván a magyar néptől. Olyan ez, mint engesztelő áldozat, melyet a hosszú harcok után be kell mutatni — a hadurnak. (Zajos helyeslés és tetszés a baloldalon.)

Ezt a javaslatot nem csak azért kell elvetni, mert nincs kellőleg előkészítve, hanem azért is, mert nagyon elő van készítve. Ez paradoxonnak látszik, de még is úgy van. Mert a javaslatot nagyon előkészítették — a Bánffy-féle választások. (Zajos helyeslés és taps a baloldalon.)

A mostani kormány új rendszer jegyében született. Tiszta választásokat ígért. De akkor kötelessége felosztatni ezt a parlamentet, szétkergetni ezt az összevásárolt többséget és a nemzetnek módot nyújtani, hogy e kérdésben nyilatkozzék. (Zajos tetszés a baloldalon.)

Beszéde folyamán majd Horánszky, Láng Lajos, Papp Dávid, Földes Béla könyveiből vett adatokkal fogja bizonyítani a kvóta-bizottság eljárásának jogtalanságát és helytelenségét. Matlekovics munkájával nem foglalkozik, mert az nem önálló munka. (Zajos derűtlenség.)

Ez a javaslat, mely előttünk fekszik, nem bir egyezmény jellegével, hanem önálló javaslat. Hát hogy rendelkezhet a magyar törvényhozás Ausztria hozzájárulási arányáról? Ez ellenkezik a magyar törvényhozás szuverenitásával és az összbirodalom eszméit szolgálja. (Zajos helyeslés a baloldalon.)

A két kvóta-bizottság jelentéseiből kitűnik, hogy mindegyik a másikat, a magyar az osztrákot, az osztrák a magyart vádolja azzal, hogy késznek nyilatkozott a már megszakított alkudozásokat újból felvenni. Melyik mond igazat? Mert, hogy mind a kettő nem lehet lehet igaz az kétségen kívül áll. (Ugy van, ugy van a baloldalon.)

A németek és csehek harcának költségeit velünk akarták megfizettetni. Hát igazság ez? Ez korcsmai politika. (Zajos tetszés a baloldalon.)

De hát volt ennek az áldozatnak valami eredménye? Németek és csehek olyan örömmel fogadták ezt a kvótát? Akadt ott csak egyetlen Matlekovics is, aki Ausztria kvótáját nem sokalja, de kevesli. (Zajos tetszés.) Mert nálunk akadt egy Matlekovics, aki osztrákabb az osztráknál. (Felkiáltások: Gyalázat!)

Nagy hatással mutatja ki aztán, hogy e javaslat nem csak létrejövételének módjával, nem csak tartalmánál, de már szerkezeténél fogva is törvénytelen.

A két bizottság alkudozási módja emlékeztet arra az ószeresre, aki így okoskodott: »Zehne verlangt er. Achte meinter er. Sechse istes wert, um Viere gibt es her, ich verskerch ihm also zwei.« (Zajos tetszés és derűtlenség.)

A bizottság nemcsak adatok nélkül, hanem adatok ellen tartott. Politikai indokokból — amint ők mondják. Melyek ezek az indokok. Nem ismerjük, csak sejtjük.

Ezután sorra veszi Matlekovics adatait és meggyőző erővel és megsemmisítő gunynyal mutatja ki, hogy a jeles közigazdász adatai egytől-egyig hamisak, számításai mindvégig helytelenek.

Szünet után.

Polónyi Géza bizonyítja, hogy az átutalási eljárás és a kvóta közt van junktum, mely

Nogáll pora, erények éltetője
A *gyermek*ek szívébe szállj belé!
Hogy legyen az a zsenge ifju kortól
Egy életen keresztül Istené!
Terepje az az áhitat hevében
Nem földi ékkel dús virágait,
Maradjon vele minden ügyben-bajban
Szegénynek, dúsna, drága kincse: *hit*.

Szegény szívébe a te drága hamvad
Oltsón türelmet szenvedésiben,
Mutassa meg, hogy Jézusának keblén
A zaklatott szív egykor megpihen,
Soha ne nyíljék ajka vad panasza
Legyen a sorsa bárminő kemény,
Ragyogj a sujtott, zaklatott szívekbe
Nogáll porából: égi, szent *remény*.

S mely fölemeszté mint gyertyát a lángja,
— De szent hevében el nem lankadott,
A melynek fényét oly esengve néztük,
Mint virág az éltető napot,
Melynek tüznél testi, lelki tápot
Ezer szegény talált; ifju s öreg
Nogáll porából éledj égi lánggal
Isten szívével gyuladt: *szeretet!*

S te, drága *sir!* Maradj az *irgalommal*
Ölekezett *szeretet* tüzhelye;
Te, drága *kő!* Légy mint a szikla, melyből
Vizet fakasztja Mózes vesszeje,

Légy, mint a tüzes oszlop puszttaságon;
Hadd lássa minden ember fényénél,
Hogy az *igaz* fenn az *örök hazában*,
S *itt* lenn, *művében mindörökre él*.

A tábornok mondta.

Irta: Krüger Aladár.

I.

Ember nem emlékezett szebb tavaszra,
mint a milyen az 1848-iki volt.

Mintha a természet is hozzá akart volna járulni a felszabadult népek öröméhez, oly pazarul tárta föl egyszerre minden szépségét. Az embereket pedig elragadta a boldogság érzete, mely minden napsugárból, minden márdaldából, minden új hírből vagy hallott beszédből kiáradt s kezdtek tapasztalni, milyen szép dolog is egymást — szeretni.

Főlöszleges bővebben részleteznünk, hogy ez a lázas egymást-szeretés nem a legalacsonyabb hőfokot mutatta az ifjuság két neménél. Elég arra az egyszerű tényre utalnunk, hogy soha még Magyarországon több eljegyzést nem kötöttek, mint amaz emlékezetes tavaszon.

És mégis: az eljegyzett párok közül nagyon kevés kötött szent házasságot is annak rendjé-
módja szerint, a mint azt az anyaszentegyház bölcsen rendel. Ellenben másfél év múlva

Magyarország fiatal leányai mind gyászt viseltek. Fele a bátyját gyászolta, — a másik felének is volt kiért feketében járni.

De ki gondolt volna erre 1848 tavaszán? Szigeti Miklós sem gondolt, mikor arra az elhatározásra jutott, hogy komoly ember lesz. Lemond a vidám, pajkos jurátus-életéről, annál is inkább, mivel a képviselők mellé nem adnak többé jurátus ifjakat, mint adtak régi jó időkben a követek mellé. Kora is előrehaladt: most volt 22 éves, kapott kinevezést is az új miniszteriumba, szóval minden kellék megvan a komoly, szolid polgári élet megkezdéséhez, csak egy hiányzik a folytatáshoz: az asszony.

Legalább akkoriban ez volt a közfelfogás. Ennek hatása alatt eszébe jutott Szigeti Miklósnak egy szöszke fej, két ragyogó szemmel, mely dolgok karcsu tulajdonosával otthon, a győri megyebálokban minden évben ő járta a legtüzesebb csárdást s ő szötte a legképtelenebb ábrándokat kettejük fényes jövőjéről; nem gondolkozott sokat, hanem fölült Pozsonyban az első gőzhajóra s ki sem nézett róla Győrig.

Mivel pedig már akkor Győrött is dúlt a szeretet járványa, Szigeti Miklósnak sem kellett sok szót vesztegetni a kis szöszkére. A megyebálok hamar eszébe jutottak mindkettőnek, a többit pedig ékesszólóan elmondták a szemek, úgy, hogy másnap este kézfogót űlt az egész nemes atyafiság.

Harmadnap boldogan szállt Szigeti újból hajóra. Pestre szándékozott menni, hogy a

pedig nemcsak kalendáriumi, hanem materiális junktim, akárhogy fogja is ezt Széll Kálmán tagadni.

Majd rátér a paktumra. Abban nem volt kétség, hogyha a kiegyezés egy feltétele is nem teljesítették, az egész kiegyezés komplexuma megdőlt.

A miniszterelnök most azt mondja, hogy az átutalási eljárást majd keresztül viteti Ausztriában a 14-ik paragrafussal, sőt retorzióval fog élni. Hát ez a paktum megsértése volna.

Az Ugron-párt határozati javaslata.

Beszéde végén határozati javaslatot nyújtott be, amely 7 pontból állt s amely első pontjában azt javasolja, hogy a törvényjavaslatot a Ház általánosságában sem fogadja el, azt visszautasítja teljes egészében. Indokai között fölemlíti, hogy a kormány javaslata ellenkezik az 1867. XII. t.-cz. 19. §-ával. A törvény kötelezi a bizottságot, hogy a javaslatot részletes adatokkal támogassa s jogot nem ad olyan összegek javaslatba hozatalára, amelyek részletes adatokkal nem támogathatók. A táblázatos kimutatások szintén nem felelnek meg a törvény utasításának, mert csak az adóügyet ölelik fel. Eseteli aztán hazánk gazdasági válságait. Termelésünk erőforrásainak gyöngítését, iparfejlődésünk akadályai a vámközösség folytán, az állambáztartásnak aránytalan terheit és azt, hogy fokozottabb terheket nem tudjuk elviselni. A konkrét javaslat visszautasításán kívül kimondja a Ház, hogy nem szavaz meg semmi hozzájárulási arányt. Ennek a rendszernek bizonytalan, káros és igazságtalan volta ki van már próbálva nem csak nálunk, de más államokban is: Anglia, Irland, Svédország és Norvégia és mások vesződtek már ezzel a problémával. Mi is 32 év óta negyedizben veszdünk vele. De a kvótakulcsot igazságos alapon sehol sem lehetett találni. Ahol vámszövetség van, a siker egyáltalán ki van zárva. A kérdés annyira bonyolult, hogy a kölcsönös megnyugvás ki van zárva. Hiányozván az arány minden alap feltétele, a probléma áttérrelődött a fondorlatok és igazságok mezejére, a gyűlölködés terére. Évek óta tart az alkudozás közöttünk és Ausztria közt s az eredmény mi? Javaslat, amely bennünket kegyetlenül megkárosít, Ausztriát nem elégti ki s a monarchia nemzetközi tekintélyét csorbitja. Ki van zárva az is, hogy újabb ostrom alkalmával megegyezés jöjjön létre s akkor sem kerülhet el a korona döntése. Pedig alkotmányos biztosíték, hogy ebben a korona sem vegyen részt. Mindazonáltal fogva határozza el a Ház, hogy a javaslatot nem fogadja el, a közösügyeket és intézményeket megszünteti, a hadsereg és külügy ellátásáról és fenntartásáról Magyar-

ország a saját törvényhozási és kormányzási hatáskörében fog gondoskodni.

De miután a 32 év óta tartó közösség többféle érdekeket érint és vagyonszövetséget is hozott létre: azt is elhatározza a képviselőház, hogy a békés és megnyugtató kibontakozás és a vagyoni elkülönítés akadálytalan lebonyolítása érdekében *érintkezésbe kíván lépni a Felsőbbi országai és tartományai alkotmányos képviselőivel*, hogy a két szabad nemzet kezébe vevén az alkudozás ügyét, megállapítsák azon módokat, amelyek mellett mint független államok, a monarchia együttes birtoklását és kölcsönös védelmi kötelezettségét az eddiginél jóval hatályosabban biztosíthatják.

Polónyi Géza s. k. Szluha István s. k. Bartha Miklós s. k. Holló Lajos s. k. Visontai Soma s. k. Várossy Gyula s. k. Kalocsay Alán s. k. Ugron Gábor s. k. Okolicsányi László s. k. Szalay Károly s. k. Nagy Gyula s. k.

Apponyi-kabinet.

Budapesti tudósítónk kezéből kapjuk a következő kalandos híreket, melyeket minden kommentár nélkül adunk:

Még nem zörög a baraszt; még nem fuj a szél. Csak szellő lengedez és csak a legmagasabb lombos fák koronáin susognak a levelek. A volt nemzeti párt legbenfentesebb hívei derült arcuzal járnak-kelenek és egymásnak sugdossák: *hajnalodik*.

Szóval a volt nemzeti párt reméli, hogy legközelebb az ő kezébe jut az országkormány; nemcsak részben, mint általánosan hiszik, hanem egészben és az egész vonalon. Tegnap volt alkalmunk, a volt nemzeti párt egy oszlopos tagját bizalmas körben hallgathatni; körülbelül a következőt mondta:

— »Gunyolódtok és azt mondjátok, hogy Henrik császár csak egyszer ment el Canossába, a nemzeti párt kétszer. Egyszer, mikor Horánszky védte a Hentzi-ünnepeket, másodszer mikor Apponyi levelet irt a jászberényieknek, hogy ő védi és megszavazza a kvótát. Tévedtek kedves barátim; Apponyi és Horánszky utja csak Canossa mellett megy el, de egyenesen Rómába visz. Ők is, én is s mi valamennyien jobban szeretjük volna, ha erre az u. n. vezeklésre nem lett volna szükség, de nem lehetett elkerülni; így kellett cselekedniük, hogy a korona bizalmát, mely ugyis már feljűk hajlik, teljesen megnyerhessék. Az ország érdeke követelte ezt

az áldozatot; majd meglássátok, hogy mi minden jót hozunk majd az országra és mily szívesen fogjátok nekik megbocsátani, hogy saját népszerűségük java részének árán vetették meg Magyarország arany korának alapját. Hát Rákóczy nem szinlelt-e Bécsben és van-e nálánál népszerűbb alak az ő korának történetében?

De azt ne higgyétek, hogy Széll Kálmán erről nem tud; ő a mi kormányunk legbuzgóbb előkészítője; ő nem is akar miniszterelnök maradni. Ő Felsőbbinél arra vállalkozott, hogy a közös ügyeket: kvótát, kiegyezést rendbe hozza; ígéretét be akarja váltani, azután — ha csak lehet — megy. A közös ügyek elintézését, ha se fennt, se lennt akadály nem lesz, a miniszterelnök lemondása követi; de csak úgy, ha Apponyi lehet utódja, különben a kabinetet csak rekonstruálják és Széll marad addig, míg Apponyi minden baj nélkül helyébe ülhet.

Az esetleges rekonstrukció a legszükségesebbre fogott esetben két tárczára fog kiterjedni: a belügyre és a király személye körülire. A belügyi tárcza, mint tudjátok, *Horánszkyé* és a miniszterelnökségre *Apponyi* az egyetlen jelölt. *Csáky* főrendiházi elnök lesz és így miniszterjelöltsége megszűnt. Korábban úgy volt, hogy Apponyi visszautasítja a tárczát, de most mások a viszonyok. Apponyi a tárczát el fogja fogadni és minisztersége nem fog tovább tartani és úgy fog végződni, mint annak igején Tisza Kálmán belügyminisztersége. Az akár fejben és tagokban, akár csak tagokban, rekonstruált kabinet házelnöke *Szilágyi* Dezső lesz, Ha Apponyi lesz a miniszterelnök — ha most, ha később — akkor is megmaradnának a mostani kabinetből *Darányi*, *Fejérváry*, *Cseh* és valószínűleg *Flósz* is. Ha az utóbbi el is menne, nem igen volna az igazságügyiminiszteriumban rendszerváltozás, mert utódja *Vörösmarty* Béla államtitkár lenne.

Végül pedig a rekonstrukciót vagy az Apponyi-kabinet megalakítását a parlament felosztása nyomban követni fogja és lesz tiszta parlament és tiszta kormány. És most képzeljétek: Tisztességes alapon választott Ház; akár Széll, akár Apponyi miniszterelnök, Apponyi, Horánszky a kabinetben, Csáky a főrendiház Szilágyi a képviselőház elnöki székében és mondjátok meg, hogy nem jön Magyarország aranykora.

hivatalát elfoglalja s valami alkalmas lakás után nézzen; de szentül meg kellett fogadnia, hogy egy hónap múlva visszajön esküvőre, addig pedig minden nap két gyönyörű szép, hosszú levelet ír Győrbe.

Már indult a hajó, mikor jegyese utána kiáltotta:

— Aztán nehogy valami bolondot csináljon Pesten!

Nem is csinált egyebet, mint hogy elindult szétnézni a városban s az egyik téren megpillantotta a sorozó bizottságot, mely az első tíz honvédzászlóalj számára toborzott újonczokat. Volt jurátus-társai mind felcsaptak s ott állottak már katona-sapkában, az asztalon a foglalt, a mit egyik sem fogadott el... Szigeti Miklós egy borítékot kért, abba beletette a kinevezését, visszaküldte a miniszteriumba, maga pedig beállott közlegénynek, napi hat krajczár lénunggal. Csak egy gondolat kinozta:

— Mit szól majd hozzá a kis szűszke?

Bizony az lehordta érte az első levelében kegyetlenül. Ez volt az első ígérete, a mit tett s ezt sem váltja be? Mi lesz már most az esküvőből? Megérdemelné, hogy visszaküldje a jeggyűrűt és férjhez menjen az első férjhez, a ki megkéri stb.

Hanem azért a jeggyűrűt megtartotta szépen s nem fogadott el udvarlást kárpótlásul. Ilyen furcsa idők voltak azok!

II.

A milyen szép volt a tavasz, olyan rettenetes kemény volt a tél.

A mily pezsdülő életet hoztak létre a tavaszi szabadság-hírek, épp úgy lehangolták az egész országot a folytonos vereségek.

December 26-án Görgey már Győr alatt állt seregével, mely Bécszet akarta felmenteni. Itt szándékozott a döntő csatát fölvenni.

A tisztok riadó örömmel fogadták az ütközet tervét. Maguk is szégyelték már a folytonos hátrálást, mely csak az ellenfél önbizalmát növelte a miénk rovására.

— Erre azonban egy elszánt tiszt szükséges, folytatta Görgey az egybegyűlt tisztikar előtt. Győr nyugati szélén egy szakasz honvéddel őrt kell állania egész éjjel s kora reggel kikutatni a vidéket, míg mi a déli részen és a városban állást foglalunk. Veszélyes vállalat, csaknem biztos halállal jár. Ki jelentkezik rá?

— Én! Sietett közbekiáltani egy fiatal hadnagy. Szigeti Miklós volt.

Görgey végignézte szemével.

— Kár lenne önért, hagynagy ur, ön még sokra vihetné. De ha vállalta, ön lássa. Az utasításokat fél óra múlva megkapja.

Este hat órakor Szigeti egy szakasz honvéddel haladt keresztül Győrön. Hideg szél fujt nyugatról, szemökbe vágta az apró, hegyes

tükben huldogáló havat s a legények alig győzték kezüket egymáshoz dörzsölni, hogy meg ne fagyjon.

Az ismerős ház előtt megállt Miklós egy percze a csapattal s benyitott.

— Miklós! Az Istenért! Mi lett magából? — riadt fel jegyese.

— Bizony most hőember lettem, annyira összecsókkolt ez az átkozott szél. De a hőemberek is szomjasok s éppen azt jöttem kérdezni, van-e még abból a régi jó szilvapálinkából!

— Van, akár egy üveggel is hozok!

— Ne siessen úgy vele, nekem egy kis hordóval kellene. Egy szakasz hőember odakünn éppen olyan szomjas, mint én, azokat szeretném jó kedvre deríteni vele.

Mig a legénység közt a becses italt kiosztották, a hadnagy ráért pár szót váltani a leánynyal.

— Aztán holnap, ha megvertük az ellenséget, magukhoz jövök vacsorálni.

— És olyan vigan leszünk, mint a kézfogón!

— Még tánczolunk is. Az éjszaka ugyis alkalmas lesz begyakorolni a csárdást, mert különben megfagyunk s akkor fuccs a vacsorának.

— Hát miért vállalt ilyen bolond kiküldetést?

— Mert a tábornok mondta!

Engedtek az osztrákoknak? Ez most a belső megváltására; majd az is másképp lesz a jövőben. Csak türelem!

Vajjon ez csak a nemzeti párt álma, vagy valóban úgy lesz-e? Ki tudja?

Nogáll püspök emlékezete.

Nagyvárad, decz. 9.

A katolikus kör pénteken gyászünnepélyt rendezett a kath. hitélet feledhetlen vezérének, **Nogáll János** püspöknek emlékére. A gyászünnepély szép számu, intelligens közönség előtt ment végbe, köztük diszes hölgyközönség.

Az ünnepélyen jelen voltak: **Vinkler József** v. püspök, nagyprépost, **Radnai Farkas**, **Palotay László**, **Bunyilay Vincze**, dr. **Bognár István** és **Felszer Antal** kanonokok, **Nogely István** cz. kanonok, továbbá dr. **Hoványi Géza**, **Janky József**, dr. **Hoványi Gyula**, **Dús László**, **Bereczky Géza**, **Böszörményi Géza**, dr. **Vucsics Gyula**, dr. **Szemethy Géza**, **Halász Gyula**, **Nyári Ignác**, **Makutz Ernő**, **Peszeki Ferencz**, **Krisztik János**, **Pákh Emil**, **Heilinger József**, **Keller József** őrnagy, dr. **Grósz Albert**, dr. **Baróthy Ákos**, **Hoffmann Henrik**, **Stark Gyula**, **Frankó Endre**, dr. **Imrik Gusztáv**, **Szücs István**, **Novák János** stb. stb.

A felolvasó emelvény fölött **Nogáll püspök** jól eltalált arcképe függött, melyet **Böszörményi Géza** ügyvéd festett évekkal ezelőtt.

Elsőnek **Dús László** alelnök lépett a felolvasó asztalhoz s nagyszabású emlékbeszédet tartott, melyben jellemző vonásokban emelte ki a nagy halott szívjóságát.

A nagy hatást keltett emlékbeszéde egész terjedelmében a következő:

Dús László emlékbeszéde.

Vajha adatnék nekem eszme a festésre írás az ő érdemeinek leírására és hang tetteinek kikiáltására, mert szüksége van ma a földnek a jótékonyásra, hogy ellensúlyozza a felhalmozódó bűn rossz cselekedeteinek hatását, ami rombol a hitélet nagy épületében, megtöri a jóra kész akaraterőt és satnyává teszi az örömlőket élő embert.

A gonosz eszmék terjedése meg nem állítható, csak az erény példájának felmutatása által, hogy a gyöngék erőt merítsenek a küzdelemre, a jók ki ne fájódnak s az erősek szilárdak maradjanak a kísértések között.

A kiosztással elkészültek, indulhattak tovább. A hadnagy tisztelgett, a leány kendőjével intett s nézett utánuk sokáig, sokáig, míg a szöszke kis fej egészen fehér lett a ráhullott hótól.

Győrön tul egy szérüs kert környékét szálította meg a szakasz. Szigeti szétosztotta embereit, maga pedig néhány honvéddel a kazlak közt foglalt állást.

A szélvihar egyre nőtt erejében. Recsegték, zugtak a környező kopasz ákáczfák, a hó egyre élesebben vágódott a katonák arcába.

Két óra mulva szemlére küldte a hadnagy az egyik szakaszvezetőt maga mellől s megtudta, hogy a szakaszból két ember megfagyott, a többinek pedig nyoma sincsen.

Megszöktek a rettenetes hideg elől.

— Mindegy, szólj Szigeti. Mi itt maradunk, a hogy a tábornok mondta.

Ki tud ellenőrizni a koromsötétben? Mikor egy fél óra mulva körüljárálta a szérüskeretet, egyedül volt, teljesen egyedül.

III.

Még éjjel új rendelet jött Budáról, melynek következtében Görgey feladta a győri állást s éjjel után seregestül elvonult; Szigetiről megfeledkezett.

És engem ért a megtiszteltetés, hogy irjak és beszéljek ő róla, ki nagy volt a nagyok között, fáradhatatlan a szenvedők vigasztalásában, lankadhatatlan a nyomor enyhítésében, felülmulhatlan a hitbuzgóságban és bámulatot keltő a hazafiasságban.

Kérdem önmagamtól: — ha vajjon akadhát-e ember ő hozzá hasonló? — Igen; az lehet az ő utóda, aki hasonló hozzá a lemondásban, a lelki felmagasztaltságban, a kötelességtudás nemességében, az emberszeretben, hitbuzgóságban és hazafiasságban.

Mindezek fölött elmélkednem kell ma, hogy körünknek kiváló tagja, hitéletünk lelkes bajnoka a nagy eszmékben gazdag egyházi író, a lelkes emberbarát, a szilárd hazafi életét és működését egyszerű szavakkal bemutassam.

Én ismertem őt Nagyváradra jötte óta, figyeltem működésére, éreztem hullámlását a felé irányuló rokon és ellenszenvennek, bíraltam úgy mint mások, de átérteni mindazt, a mi őt munkálkodásában vezette, csak akkor tudtam, amikor élte alkonyán, hajlott korom kezdetén a jóságos teremő az ő körébe vitt.

Hát ne csodálkozzék senki, hogyha elfogultnak lát irányában, az aggkornak joga visszaemlékezni a hosszú életpályára, elérzékenyülni a multon s keseregni a jövő felett.

Ugy voltam ő vele mint a rónáról hegyvidékre költöző vándor, aki bérczet még nem látott soha. Vándorutjában először a földről égfelé nyuló alakzat körvonalát észleli a távolban, melyet a távolság szürke köddel von be, inkább felhőnek véli mint hegynek, amiről még fogalmat nem is alkothatott, de homályos sejtés nehezdedik keblére, lát, nem tudja mit, agyának tömkelegében keres, kutat egy fogalom után, amelyet alkalmazna, — nem talál.

Majd a kéklő messzeségből kiemelkedik a kőszirt, amelynek tarhomlokát a nap arany-sugara övezi át. — Ez a hegy! — Kiált fel örömmel. Ez a hegy, ami rettenetes merevségével leszörta magáról az életet, még a folyondár is elhagyta már, magában áll, egyedül.

Amikor lábaihoz ér, akkor hallja zugni az örökélet vidám patakját, mely kebeléből kitörve végig siet a rónán, hogy áldást vigyen az emberek közzé, megérzi a tiszta, üde légkört, mely agyára, szívére hat s lelkét átfogja éltető erejével, a természet feltárja kincseit, nagy gazdagságát, mely a betegek gyógyulására, a kifáradtak üdülésére az eltikkadtak istápolására teremtett.

Az a tar homlok magasztossá, fenségessé alakul az arany sugarak eszméi dús gazdag volta mennyfelé int, az égiek követésére mutat.

A vándor lelke a látottak és tapasztaltaktól áthatva ajkain ihletten zengi: — Hála né-

Reggel pedig a támadó osztrák sereg elővédje csodálkozva jelentette, hogy a honvédség Győrt megszállva tartja s egy csapatnak a nyugati oldalon, a szérüskeretben kell lennie, mert ott egy tiszt látszik, egy kazalnak támaszkodva.

— Rögtön teljes erővel megtámadni! — jött a parancs.

Héves tüzeléssel jöttek az osztrákok a szérüs kerthez minden oldalról. A jelzett tiszt állotta rendületlenül. Végre szuronyrohamot intéztek ellene s akkor látták, hogy a hadnagy egyedül van. Egyik kapitány hozzálépett.

— Donnerwetter! A kolléga ur megfagyott!

Meg az szegény. Olyan halvány volt, mint a fal. Balkezevel kardja markolatját szorította, jobbában a Görgeytől kapott utasítást. De azért megállott a helyén, a hogy a tábornok parancsolta.

Az osztrák kapitány tisztelgett a magyar hadnagnak s tovább vonult csapatával Győr felé.

Világosodott. Mozdás kezdődött a városban mindenfelé.

Bizonyára a kis szöszke is felébredt és készült arra a vacsorára, a hol még jobban fog mulatni, mint a kézfogón.

ked jóságos Istenem, hogy mindezt meglátnom és megéreznem engedted!

A tisztelet mély érzetével telik el lelkem, amikor visszatekintek életem utjára és magam elé képzelem azt az egyszerű koporsót ott a szent Vincze kápolnája közepén, amelyre a körülte csoportosuló gyermekek ihlete írta fel a **Megváltó** emez igéjét:

— Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket, mert övék a mennyeknek országa.

A kisdedek, a gyermekek számára földi menyországot teremtett ő és ott nyugszik eme menyországa közepén azoknak közelében, kiknek hálája még sirjára is arany sugarakat fon koszoruba.

A gyászos koporsóból kiszállva, a sirüreg fölött lebegve felém jó szelleme, hogy tiltakozzék a dicsőítés ellen, amit nem keresett, nem várt soha, ámde tiltakozása csak még inkább irányítja felé eszméimet és erősíti hangomat, hogy elmondjam nagyságát az élőnek, nagy érdemeit a halottnak.

Boldogult főpapunk, **Nogáll János**, 1820. évi június 24-én született Győrben, egyszerű iparos, de vagyonos szüléktől, akiket azonban egy szerencsétlen vállalkozás az anyagiakban megrontott.

A tehetséges, gyors felfogású és érzékeny szívű gyermek a sors csapását hamar megérezte, mély nyomot hagyott az lelkén, megtanulta, hogy mit tesz az élet sanyaruságaival küzdeni.

A külső hatás vonja az eltávolíthatlan zománczot az anyagra, az emberi életben ilyen zománczozal vonja be az érzelmek lakóházát is.

A szép és nagy eszmék iránt fogékony lelket a nagy idők gyöngé lehelete nem egy izben téríti le megkezdett utjáról s ha ez egyetlen esetben, a nyomor megizeléséből, rámutatunk annak annak lehetőségére, hogy a mélyen értő gyermek kereste az alkalmat arra, hogy mások súlyos sorsán könnyithessen, a szenvedőkön segíthessen, talán nem tévedünk.

Egész élete, munkálkodásának iránya, a hitbuzgóság, a szegények istápolása mind-mind arra mutatnak, hogy lelkében sokszor feljult a mult idő, a lelkére telepedett zománcz a kor növekedésével egyre fénylőbb lett, úgy annyira, hogy élete utolsó éveiben a jótékony-ság gyakorlása lelki szűkséggé nőtt nála, égető szomjusággá fokozódott ez lelkében, amit csakis a tettek, az egyre nagyobb arányavá fejlődött jócselekedetek enyhíthettek.

Alsóbb iskoláit Győrben, a bölcséletet Nagyszombatban, a teológiát a pesti egyetemen végezte, ahol 1843. évi július 15-én pappá szenteltetett.

A pesti papnevelő intézet már ebben az időben egy évtized óta foglalkozott az egyházi irodalommal, amelynek hivatása volt a nagy nemzeti mozgalmak idejében a vallás és tiszta erkölcs világitó fáklyáit lobogtatni s a szellemi hatás nagy ereje által összekapcsolni a hitbuzgóságot a hazafissággal.

A pesti papnevelő intézet hatalmas működése nagygyá fejlődött alakjai által benyult korunk egyházi történetébe.

Ennek a papnevelő intézetnek volt egyik tanítványa, majd 1845-ben lelki igazgatója **Nogáll János**.

Az a kiválóan magyar zamatú irány, mely munkáját jellemzi, az akkori irodalom költészetének szeretete és alkalmazása műveiben, ama fáradhatatlan kutatás régi magyar kifejezések s tősgyökeres magyar szavak után arra mutat, hogy ama nagy időszak szellemi életében, működésében tevékeny részt vett.

1849—1752-ig egyetemi hitszónok és bölcsészettani hittanár lön.

1853-ban a bécsi Augustineum lelki igazgatója és udvari káplán, majd 1857-ben nagyvárad kanonok, a papnővelde rektora, 1858-ban egyházmegyei tanfelügyelő, 1863-ban címzetes apát, 1873-ban főesperes és a Lipót-rend lovagja, 1878-ban pápai prelátus, 1880-ban püspök lett. Mint ilyen püspöki helynökké neveztetett ki. 1888-ban lön a zsinati vizsgálóbizottság elnöke és 1892-ben váradai nagyprépost.

Az előadás csak ösztönzésül szolgált neki arra, hogy minél nagyobb mérvben gyakorolja a jótékony-ságot, jövedelmének fokozódása hitbuzgóságát, áldozatkészségét és szegényeinek szaporodását fokozta.

Első sorban az egyházi irodalom terén szerzett érdemei magasnak ki, mert működése oda irányult, hogy míg egyrészt a hívek és lelkészársai hitbuzgalmát fokozza, másrészt a magyar egyházi irodalmat törekedett lelkének kincseivel gazdagítani.

Pappá szenteltetése után csakhamar a „Religio és Nevelés” szerkesztőségének lett beltagja. A nép számára kiadott „Katholikus Néplap”, mely a hitélet útján a nép közé vitte a magyar nemzet génuszát, a germanisatio sötét korszakában a magyar önérték tápanyagát, a vallásos ihletet, vitte az oly nagyot és sokat vesztett nemzet szívébe, gyakran hozta az ő mindig magvas, hitbuzgó, lélekemelő cikkeit. Abban az időben volt ez, a mikor a katolikus hitélet megszilárdítására a Szent István-társulat alakult, amelynek szervezésében hatékonyan közreműködött; abban az időben volt ez, mikor a magyar irodalmat egy-két lap képviselte.

1848—1852-ig társszerkesztője volt a „Der Katholische Kriszt” című hetilapnak is.

Hatalmas erélyvel lángolt fel irodalmi működése.

Irodalmi munkáiból, kiadványaiból csak néhányat említek fel, mert hosszas volna minden egyes megemlíteni.

1851-ben megjelent tőle: „A szentek tudománya”, „Kalauz a ker. hitéletre és isteneségre”, 1852-ben: „Észrevételek a lekipasztorságról”, 1853-ban: „Magyar nagy Officium”, ezt Bécsben dolgozta ki.

A megdicsőült irodalmi működésének sulypontja az „Épületes könyvtár” és a „Lelki Kincstár” V-ik kötete, „Szeráfhangok Szent Teréziától”, a melyet remek diszkótésben bocsátott közre s a melyért Szent Teréziának Spanyolországban tartott háromszázados ünnepén díszoklevelet kapott.

A „Lelki Kincstár” I. kötete Kempis Tamás négy könyve Krisztus követéséről, melynek magyar fordítását Fürich rajzaival remek négy negyedrét kiadásban 1891-ben bocsátotta közre, a mi diszműveink legszebbjei közé tartozik. Ez kisebb, közönséges alakban négy kiadást ért, egy-egy kiadás sok ezer példányban jelent meg, rengeteg példányt adott ingyen intézeteknek, kolostoroknak, fogházaknak, kórházaknak.

Emlékezetes marad a második kiadásnál az, hogy előszavában kétségbe vonja, ha lesz-e olvasója könyvének s így szól:

„Valaha nagy keletje lehetett. Volt idő, évek előtt a „Hist. pol. Blätter”-ben olvastam, hogy a hétéves háboruban a poroszok a kulmi csata síkján elesett magyar huszárok tarsolyában egy-egy Kempis Tamást találtak. Manap lesz-e keletje?!... De a haza szent szerelmére — nem teszem, vágyaim, reményeim zászlaját nem ejtem el! — kiált fel végül hatalmas hangon.

Régibb műveinek tulnyomó része újabb kiadásban a 90-es évek második felében jelent meg.

„Boldogasszony leánya” és a „Szeráfhangok” 1898-ban láttak utoljára napvilágot. A toll lehat halálakor hullott ki kezéből, mert az 1899-ik év már haldoklás volt.

Mikor Nagyváradra jött, a hitélet fejlesztésének munkáját vette kezeibe. Parlag volt ez abban az időben; a rohanó idő nagy katasztrófa kicsinyhittekké tette az embereket, a 40-es évek politikai küzdelmeiben sokat vesztett a r. kath. egyház.

Mi, akik őt akkor hallottuk prédikálni, mi, akik szokva voltunk a predikációk tömör, gyakran dagályos modorához, meg voltunk lepetve ama fesztelenség által, melylyel az igéket fejtegette. Magasztos eszméit hallgatói felfogásához intezte: ha talán ez a műveltebb köröknek visszatetszett is, érveinek sulyát, eszméinek lélekemelő voltát elvitatni nem lehetett s a sablonosságon ejtett sérelmet ellensúlyozta a hívek tömegesebb látogatása annyira, hogy a Szent László temploma, mely előbb tágas volt a hívek befogadására, egyre szűkebbnek bizonyult.

A klasszikus nyelvet, a minden ízében tiszgyökeres magyar kifejezést ott és akkor alkalmazta, a hol és a mikor helyén való volt az.

Hatalmas alkotása a nagy emberbarátnak a Szent Vincze-intézet városunkban.

Mielőtt azonban erre térnék, föl kell említenem az Újvárosban, Nagyteleky-utcán, néhai Fogarassy Mihály előbb nagyváradi kanonok, utóbb erdélyi püspök alkotását, a *bölcsődét*, amelynek ujjaalkotója, fejlesztője boldog emlékeztető Nogáll püspök volt.

A ki ismeri V.-Olaszi városrészben az ugynevezett Rétet, ahol a Szent Vincze-intézetet alapította, be fogja látni, hogy Nogáll püspök nemcsak magához édesgette a gyermekeket, hanem felkereste őket, hogy a hitélet útján vezesse.

A nagynevű főpap nemcsak maga áldozott, hanem pályatársait, a vagyonosabb embereket kereste fel, hogy egy-egy alapítványt tétessen velök egy-egy szegény árva gyermek számára.

Előbb kanonoki, majd nagypréposti jövedelmét áldozta fel, hogy az általa alapított intézetet virágzásra emelje, mely intézet ma már nem csupán gyermekmenhely, hanem kijelölt elemi és polgári iskola, büszkén hirdetvén felirataival a boldog emlékeztető főpap bőkezűségét.

És ezt, mind eme nagy alkotásokat csak úgy építhette meg, hogy követte Megváltónk amaz igéjét:

„Add el mindened és kövess engem!”

Egyszerű igény nélküli ember, aki, hogy magának az örökélet kincsesházát megszerezhesse, a földi javakból nem biztosított semmit; hogy másoknak használhasson, még a legszükségesebbekről is lemondott.

Adakozási hajlamára, jó szívére jellemző adatot beszéltek egy ízben városzerte.

Egy szegény özvegy asszony állított be hozzá egy alkalommal és sirva panaszkodott el nyomorát.

Az emberbarát megütödvé hallgatja és szíve megesett a nyomor ez élő kifejezésén, sietett volna segíteni, de hogyan segítsen? — íróasztalának fiókjait kihuzogatta az abban levő papirosok között kutatott, de siker nélkül, mert pénzt pár órával előbb küldötte el a szent Vincze intézet szegényeinek.

A két alak, amint állott, élő kifejezése volt a kétségbeesésnek, azt, hogy melyik szenved jobban, nem lehetett volna megállapítani. Ijedten állott a főpap, két kezét viseltes reverendáját nyugtatva, gondolkodott, — gondolkodott hosszasan. Egyszerre arca felderül. Oda sietett felérneműs szekrényéhez és hat finom, előtte való napon vásárolt ingét kivette, oda adta a síró asszonynak.

— Fogja csak! — ne sirjon! — mondá vigasztalva, — adja el, ezzel segíthet a baján egyidőre.

Azzal visszaült íróasztalához, folytatta munkáját nagy lelki nyugalommal. Hogyan! Ő engedhetne volna meg azt magának, hogy fényűző legyen, mikor a szegényei nyomorognak? Voltak nagy örömtünetei is a boldogultnak.

1892-ben ünnepelték meg 50 éves írói jubileumát, 1893-ban mondotta aranymiséjét és Nagyvárad város közönsége diszpolgárává választotta.

A halál sejtelve főleg 1897-ben nehezedett rá. Ekkor ismételte többször, hogy a két kasza, életének 77-ik éve, aligha végzetes nem lesz rá nézve.

Azonban fohászaink, imáink által engesztelve, megengedte az Ur, hogy áldásdus életét még tovább folytathassa mindnyájunk lelki épülésére.

Utolsó éveit az a gond töltötte be, hogy mi lesz az ő szegény kis árváiból, ha idő előtt találná szolgálját az élők sorából kiszólítani az Ur.

— Nem engedhetem! — mondá egy alkalommal nekem, hogy holtom után azok a gyermekek átkozzanak, azért kell most az alapot előállítanom.

A boldogságos szűz iránt határtalan tisztelettel viseltetett.

Jellemző ez az adat, melyet hiteles forrásból hallottam.

Mikor nehéz betegsége után üdülés végett a szent László fürdőben kellett tartózkodnia, felkérte Beleznay Antal karmestert, hogy az ott levő zenészeket „Boldog asszony anyánk” régi magyar énekekre tanítsa meg.

Minden reggel, korán, ablaka elé állottak

a zenészek és ezzel a szomorú, de bűbajos régi magyar énekkel köszöntötték fel álmából a mély érzésű főpapot.

Élete nem volt viharos, hanem derűs és áldásos, nagy alkotásai felett az egyház irodalom története és szegényei fognak elismeréssel nyilatkozni a késő korban, de szelleme, nagy lelke világító fátylaként fog lobogni az emberbarátok előtt örökkön-örökké és feléje hangzik az irás szava:

„A győzedelmesnek enni adok az élet fájának gyümölcséből, mely vagy az Isten paradicsomának közepette.”

A beszéd elhangzása után Medvigy Gábor joghallgató lépett az emelvényre és dr. Némethy Gyula theologiai tanárnak magas szárnyalású ódáját olvasta föl igen szép hangsúlyozással, mely méltóan emelte ki a költemény gyönyörű részleteit.

A nagy hatást keltett költeményt egész terjedelmében lapunk tárczarovatában közöljük.

Ki lesz a szinigazgató?

Nagyvárad, decz. 9.

A szinügyi bizottság hétfőn d. u. 4 órakor tart ülést, hogy döntsön azon fontos kérdés fölött, hogy kit ajánljon a közgyűlésnek a szinigazgatói állásra.

Sokkal fontosabb kérdés ez, mintsem az e körül megindult áramlatokból gondolhatnánk. Nagyvárad összes kívánalmainak, óhajlásainak, — a mit csak az épülő városi színházhoz fűzött, — realizálása függ ettől a döntéstől. És éppen ehhez a fontos kérdéshez nem nagyon illik az a szellem, a mi néhány hónapja körülötte leng.

Néhány hónapja egyik igazgató a másiknak adta a szinügyi bizottság tagjainak kilincset. Nagy részük visszavonult, mert nem találták a feladatot elég vonzósnak, hogy belefoghassanak. Egy része azonban itt maradt, beadta pályázatát, ígerte a feladat megvalósítását. Ha még csak ennyit ígért volna? De szinte csodálat fogja el minden szépség nélkül is a boldog halandót, kinek feltett szándéka, hogy az új színházat látogatni fogja ill. sütkérezni fog az új millieu fényében. Mert a beadott pályázati kérvények egynemelyikének hangja ha nem beszél superlativusokban, hát csak azt mondja: *lesz minden*.

A gyönyörű jövőnek azonban *nincs alapja, nincs multja*. A nagy ígéretek, ezekre menő biztosítékok helyett csak egy iczike-piczike kis multat uraim, hogy ebben személhetnének a fényes jövő zálogát! Hiszen egy darab fának nincs mai napság csak ambíciója és alig van bizonytalanabb valami a világon, mint ezek az ambíciók, ha hiányzik hozzá a kellő tapasztalat.

És most mi az új színházunk sorsát a törekény emberi ambíciók sorsára bizzuk?

A kockázat igen nagy lesz a város részéről és igen kevés a pályázó ambíciózus szinigazgató részéről. Mi kockázatolni fogjuk színházunk jövőjét, a mihez képest a szinigazgató kockázata semmi.

Ez talán még kisebb kár annál, ha a színházunk egy tüzletember karmai közé jut, ki előtt nem a művészi feladat lebeg, hanem a közönség gyöngyének legyezgetésével a minél több bevétel.

Ezek után senki sem csudálkozhatik azon, ha a higgadt elemek, kik nem gyönyörködnek az ígéretek madzagszakadt papírsárcányában, olyan egyént óhajtanak nagyváradi szinigazgatóknak, a kiből megtalálják a garanciát arra nézve, hogy megis tudják valósítani feladatukat.

Somogyi Károly szinigazgatót éppen ez a garancia helyezi az összes pályázók fölébe. Több évtizedes művészi mult áll a háta meggett. Nem egyes „kihuzott” szini évadok, hanem a sikerek egész láncolata, a milyennel nem dicsekedhetik egyik pályázó sem. Szinte közmondásos, hogy Somogyi Károly a vidék legrendezettebb anyagi viszonyok közt levő szinigazgatója, a ki tehát nincs kényszerítve, hogy egy finanszírozó társaság karjaiba vesse

magát eszközévé válják annak, külön társulatot szervezne és így arra sincs kényszerítve, hogy társulata egy fővárosi műintézet levezető csatornája legyen. Társulata mindig jó erőkben állott, pontossága, rendszeretete, szigorúsága, melylyel társulatában uralkodik szinte közmondásszerű a szini életben. Terhére rójják föl, hogy van egy jelenleg is működő társulata, mely azonban nem felel meg a nagyvárosi közönség igényeinek s a személyzet változtatás tulságos nagy terhet rónának Somogyi igazgatóra. Ki látta a Somogyi színigazgató személyzetének szerződéseit? És mennyivel vannak azok a pályázók előnyben, akiknek még éppenséggel nincs társulatuk, vagy van ugyan, de a Somogyi igazgatóénál is jóval alacsonyabb nívőn álló?

Ezek a személyi és anyagi garanciák, melyek többet beszélnek, mint bármily fényes ígéretek. Ezek az érdekek nem lármáznak, akár csak Somogyi igazgató, a ki eljött, megismerkedett a körülményekkel s beadta a pályázati kérvényét.

A ragyogó, sokat mondó ígéretek azonban hatnak, sőt sok tekintetben kábitanak is, mert mindig csak a fényes ígéretek lebegnek előttünk s nem egyszersmint az ígérő.

Ezeket kell a döntés előtt megfontolni.

*

Asztinügyi bizottság hétfői ülésére vonatkozólag vettük a következő meghívót.

Meghívó

A szinügyi bizottság tagjait tisztelettel felkérem, hogy a f. hó 11-én d. u. 4 órakor a városháza termében tartandó bizottsági ülésen megjelenni sziveskedjenek.

Tárgy: Elnök előterjeszti a beérkezett pályázatokat.

Dr. Hoványi Géza.
szinügyi biz. elnök

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Dezember 10. A régész-egylet hangversenye a Csarnokban.

Deczember 17. Gyermekbarát-egylet közgyűlése.

Decz. 17. A Szigligeti Társaság felolvasása.

Decz. 20. Biharvármegye közgyűlése.

* **Kucsovsky kanonok bucsuzása.** A nemrégiben installált *Kucsovsky* Lajos kanonok, aki 37 esztendeig volt elöljárója, illetve tanára a helybeli papnövédének, megtartja ugyan még előadásait, de már elfoglalta új lakását a káptalan soron, kiköltözött a semináriumból. Ez alkalomból tiszteletére a papnövélde bucsulakomát rendezett, melyen a semináriumi elöljárókon és tanárokon kívül részt vettek *Nogely* István tb. kanonok, *Gabriely* Lajos szentszéki ülnök és dr. *Schweiger* Ede ügyész. Az ünnepeltet dr. *Bognár* István kanonok, az intézet rectora köszöntötte fel, méltányolva a távozó tanár érdemeit. *Kucsovsky* kanonok, meghatva, könnyezve mondott köszönetet bibornok-püspökének, tanár és elöljárótársainak és tanítványainak. Nehéz szívvel vett bucsut a papnövédétől, melynek majdnem négy évtizeden át közszeretben álló, érdemes tanára volt. Isten tartsa új méltóságában sokáig!

* **Az építendő Bazár bérbeadása.** A színház építésére felügyelő bizottságban hosszabb vitát keltett az a kérdés, hogy az építendő Bazár boltjai és lakásai mily módon adassanak bérbé. A bizottság végre is akként határozott, hogy a bérletre nézve a vállalkozók alkudozzanak a bérlőkkel s a már megkötött

szerződést mutassák be a városnak s végérvényesen a közgyűlés határozza a bérleti szerződések felett. — *Pekanovits* Imre törvényhatósági és színházépítési bizottsági tag tegnap terjedelmes indítványt adott be a tanácshoz, illetve törvényhatósághoz, a melyben kifejti, hogy a város érdeke kívánja, miszerint a Bazár helyiségeinek bérbeadása a város hatóság közbejöttével eszközöltessék. Az indítványnak egy másik része is van. Azt indítványozza *Pekanovits*, hogy az új Bazár épületnek Bémer-tér felőli végén egyik részben diszes kávéház, a másikon, a színház felé diszes étterem legyen. Esetleg ezeket a helyiségeket 1 méterrel magasabbra lehetne építeni s az így előálló többletköltség 50%-a az évi magasabb bér által megtérül s a Bazár jövedelme jóval magasabb lesz a felvett 20,000 frtnál. Ugy a kávéházra, mint a diszes étteremre, az indítványozó szerint nagy szükség van, mert fejlődik a város s az idegen-forgalom bizonyára emelkedni fog a téli színház megnyitása után.

* **Éjféli mise Szilveszterkor.** Ő Szentsége XIII. Leo pápa november 13-ról keltezett dekrétummal elrendelte, hogy az összes plébánia templomokban 1899. év és 1900-ik év Szilveszter napján éjféli 12 órakor ünnepélyes szent-miséket tartanak. Ezen éjféli misék a századforduló alkalmából elrendelt szent év megünneplésének a határjelzői. E mise alatt a hívek is áldozhatnak.

* **Templomünnep Várad-Velenczén.** Boldogasszony szeplőtelen fogantatása ünnepén tartották a velenczei hívek kedves, szép templomjuk ünnepét, melyen a hívek igen nagy számban vettek részt. Az ünnepélyes szent misét *Fetser* Antal oldalkanonok tartotta segédlettel, *Halász* Gyula szeminiáriumi lelkiigazgató pedig hatásos szép beszédet mondott. Délben *Gabriely* Lajos plébános vendégszerető házában ebéd volt, melyen részt vett a papság és *Jablonszky* Emil városi pénztárnok templomgondnok.

* **A bibornok-püspök karácsonyfája.** Dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök mint minden évben, úgy az idén is kriszkindlivel lepte meg a nagyvárosi kulturális és jótékonyági intézeteket és tekintélyes összegeket rendelt kiosztatni uradalmi pénztára utján. Az egyes intézetek a következő összegeket kaptak:

Sz. Orsolya-zárda, Szt.-Vincze-intézet, Újvárosi »Immaculata« intézet, várad-velenczei irgalmas nővérek, közkórházi Sz. Ferencz-rendű nővérek, Papnevelő-intézet, Sz. József-intézet, Bölcsőde-egylet és Bihar megyei nőegylet részére 100—100 forint; Tanítóképző-intézet, Erzsébet-leányárvaház, városi tűzoltóság és önkéntes tűzoltóság részére 50—50 forint. Összesen 1100 forint.

* **Per a főnyeremény miatt.** Ily czimen irtunk minapi számunkban arról a perről, a mi dr. *Terner* Béla orvos 40,000 frtos nyereménye ügyében keletkezett. E közlésünket ki kell pótolnunk azzal, hogy dr. *Terner* Bélát, kinek most már a második 20,000 frtot is kiutalták *Tetéli* Ármin fővárosi ügyvéd képviseli és *Szokolay* Tamás ügyvéd, mint a dr. *Tetéli* Ármin helyettese jár el ez ügyben.

* **Megakadályozott párbaj.** Ezen a czimen pár nappal ezelőtt megirtuk, hogy *Nagy* Endre és *Gara* Ákos joghallgatók közt pisztoly párbaj volt. Most felkértek annak közzétételére, hogy a párbaj nem volt meg, amennyiben a felek a párbaj előtt kibékültek.

* **A város jégszükséglete.** Az elmúlt télen sok bajt okozott az enyhe időjárás, jeget nem lehetett kapni sehol Nagyvárad környékén s a jégvermek jórésze üresen maradt s a legszükségesebb jégmennyiséget drága pénzen Kolozsvárról vagy a csordai tóból kellett beszerezni. A most kezdődő tél sokkal jobbnak mutatkozik. A beállott hideg ha továbbra is így tart, lesz jég elég. Nagyvárad városa is Kolozsvárról

hozatta tavaly a jeget, de most jó előre gondoskodik a gazdasági tanácsos, hogy az első alkalmas időnél tele tömhessék a város jégvermeit. Előreláthatólag be fog válni az az újítás, hogy ajánlattal biztosítja a város a jég szállítását. Így valószínűleg nem kerül 1000 frtnál is többre, mert régebben, mikor házilag szállították a város részére a jeget. A jég szállítás biztosítására a gazdasági tanácsos a következő hirdetményt adta ki:

Nagyvárad város részére 1900-ik évben szükséges 938.89 köbméter jég beszállítására a f. évi december 16-ikán d. e. 10 órakor zárt ajánlati tárgyalást fog tartani. Lepecsételt zárt ajánlatokat, melyekhez az ajánlat biztosítása czéljából ötven forint bántópenz is csatolandó, a fent kitett időig fogadok el, a mikor is a beadott ajánlatokat felbontani s jég szállítást a legelőnyesebb ajánlattevőnek kiadni fogom. Ajánlattevő köteles ajánlatában kitenni, hogy az árlejtési feltételeket — melyek alulírott hivatalos helyiségben a hivatalos órák alatt megtekinthetők — ismeri s magát azoknak mindenekben aláveti. Nagyvárad 1899. december 9. *Komlóssy József*, jog- és gazdaságügyi tanácsnok.

* **Küry Klára Nagyváradon.** Az izr. nőegylet február hó 13-án alapja javára hangversenyt rendez, melyen való közreműködésre *Küry* Klárát a Népszínház bájos művésznőjét kérte föl. *Küry* Klára tegnap jelentette ki levehileg a vezetőségnek, hogy a meghívást elfogadja és a jelzett időpontban meg fog jelenni Nagyváradon.

* **Az athléták ismerkedése.** Miután a »Nagyvárad Tornakör« sok utánjárás és buzditás következtében újból megalakult, derék athlétáink ismerkedésre gyűlnek össze, hogy ezután mint egy nagy család tagjai fejleszék izmaikat és vigyák előre azt az egyesületet, mely hivatásos tényező lesz képes városunkban betölteni. Erre nézve a következő meghívó közlésére kértünk fel:

Felkérem a »Nagyvárad Tornakör« tagjait, hogy a f. hó 11-én hétfőn este 8 órakor a Széchenyi-szálloda éttermében tartandó ismerkedési estélyen megjelenni sziveskedjenek.

Jelinek Géza
titkár.

* **A simándi paplak ereklyéje.** A simándi r. kath. paplakban érdekes ereklyét őriznek. Egy íróasztal ez, melynek történelmi nevezetessége van. Mikor *Rüdiger* tábornok 1849. augusztusban *Világos* felé közeledett, hadtestének egy része Simándon volt elszállásolva s ott volt a törzskar is. Az akkori plébánost, *Major* Ferenczet kiűzték a parókiaiból és a plébánia hivatalban volt a hadtest iródája. A még most is meglévő asztalt használta *Rüdiger* a világosi fegyverletétel alkalmával Görgével folytatott tárgyalásoknál.

* **A n.-léta—székelyhidi vasut és Debreczen városa.** Szó volt már arról lapunkban is, hogy tervbe vették a debreczen—derecske—nagy-létei vasutnak érmihályfalva—bihar-püspöki vonalával összekapcsoló *nagyléta—székelyhidi* vonal létesítését. A biharmegyei helyi érdekű vasutak r.-társasága leiratot intézett Debreczen városához, melyben felhívja Debreczen hatóságát, hogy *hatvan ezer forinttal* járuljon a vasut létesítéséhez — Erre nézve lapunk vezércikkében mondjuk el véleményünket.

* **Bizalom Apponyinak.** Mintegy ötszáz jászberényi választó tegnap délelőtt gyűlést tartott *Apponyi* Albert grófnak választóihoz intézett ismeretes nyílt levele tárgyában. A gyűlés elnökévé *Koncz* Menyhért prépostot választották. Felolvasták *Apponyi* nyílt levelét, melyet a gyűlés többek felszólalása utána helyeslő tudomásul vett. A gyűlés táviratilag fejezte ki rendithetetlen bizalmát *Apponyi* gróf iránt. A régi szabadelvűpárt a gyűléstől távol tartotta magát, sőt falragaszokon tiltakozott ellene.

* **Papszentelés.** *Ruska A.* Zoltán nagyváradi—egyházmegyei szerpap, a Szt.-Ágostonról nev. felsőbb papképző intézet tagja f. hó 8-án *Bécsben* a cs. és kir. udvari kápolnában több áldozópap segédlete mellett dr. *Mayer Lőrincz* cs. és kir. udvari plébános, felsz. püspök által áldozópappá szenteltetett. Az ujonnan felszentelt f. hó 10-én szülővárosában, *Szilágy-Somlyón* mutatja be az ég Urának első szent mise-áldozatát.

* **Tisztulás Jászberényben.** *Lipich Gusztáv* szolnoki főispán a jászberényi polgármestert felfüggesztette állásától s többek ellen fegyelmi vizsgálatot rendelt el. Az erélyes eljárás híre mindenütt nagy feltűnést keltett.

* **A vasárnapi munkaszünet felfüggesztése.** A közeledő szent karácsony napja, valamint újév első napja hétfőre esnek s így a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény szerint az ezen ünnepeket megelőző napokon, mivel vasárnapok, az üzleteket be kellene zárni. Mivel azonban a közönség, ősi idők óta bevett szokás szerint az ezen ünnepeket megelőző napokon szokta alkalmi szükségleteit bevásárolni, a kereskedelmi miniszter ezekre a vasárnapokra, vagyis december 24-re és december 31-re a munkaszünetet felfüggesztette s így az üzletek a vasárnapok daczára egész napon nyitva tartanak. Erre nézve a nagyváradi kereskedelmi és iparkamara a következő értesítést tette közre:

Tekintettel arra, hogy karácsony estéje ez évben vasárnapra, az új év napja pedig hétfőre esik s a nagy közönség az ezen ünnepek alkalmából szokásos bevásárlásokat rendszerint az említett ünnepeket megelőző napon szokta teljesíteni, a kereskedelmi miniszter ur kivételesen megengedte, hogy a f. évi *december hó 24-ére és 31-ére eső vasárnapokon* ipari és kereskedelmi telepeken az *ipari munka, illetőleg adás-vevés egész napon át végezethessék.* Miről az érdekelteket ez uton értesítjük.

Nagyvárada, 1899. decz. 9.

A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara:

Janky József, elnök. *Dr. Sarkadi Lajos,* titkár.

A rendelet szerint a más vasárnapokon is megengedett munkákon kívül *egész napon* teljesíthetők tehát *minden* ipari és kereskedelmi elárúsítás; a borbély üzletek nyitva tarthatók; a gépiparnál a sürgős és halaszthatlan javítási munkák; a kisiparnál a sürgősen rendelt javítási munkák; a pékiparnál az áru elkészítése és szállítása; a mészáros, hentes és kolbászkészítő iparnál az elkészítés, elárúsítás és szállítás; az *összes üzletek nyitva tartása;* sör és baromfi szállítása, sertéseknek szállásokba vagy telepekre hajtása, a jégszállítás.

* **Vitás cégfelirat.** *Rákos Vilmos* papirkereskedő üzletét »*Szabadság*« nyomda és papirkereskedés cég alatt jelentette be, de ez ellen *Laszky Ármin,* a »*Szabadság*« kiadó-tulajdonosa óvást emelt. A városi tanács el is tiltotta *Rákost* a fenti cím használatától, de ezen határozatot *Rákos Vilmos* megfélemberte a kereskedelmi miniszterhez. Tegnap megjött a miniszter határozata ez ügyben. A miniszter *Rákosnak* engedélyezte a vitás cégfelirat használatát.

* **A jövő évi választók névjegyzéke.** Nagyvárada város központi választmánya tegnap délután rövid ülést tartott, amelyen a jövő évi választók névjegyzékéből kihagyott néhány adózó felebbezésére hozott kuriai határozatokat olvasták fel. Dr. *Bulyovszky József* polgármester elnökölt s jelen voltak: *Némethy Károly,* dr. *Sipos Árpád,* dr. *Dési Géza* és *Istvánffy István* aljegyző. A kir. kuria *Baktay Gyula* felvételét a választók közé elutasította, éppen így nem vették fel a névjegyzékbe *Balogh*

Tihamér pusztaszent-kozmai lakost és *Hrozjen-csik János* mérnöki hivatali rajzoló. Ellenben *Pollák Pál* szállító és *Perl Mór* kereskedő köllőleg igazolták választó-jogosultságukat s így a névjegyzékbe felvették. A végleg megállapított névjegyzéket felterjesztik a belügy-miniszterhez.

* **Eltűnt iskolás fiu.** *Nagyszalontán* egy 9 éves fiúcska: *Jaraba Sándor* pár nappal ezelőtt az iskolából haza indult, de nem tért szülei házához, hanem elköbörgött s azóta nem találják. Az erős természetű gyermek körözését kérte a nagyszalontai főszolgabíró.

* **Papp Béla a börtönben.** *Papp Béla,* a letartóztatott földbirtokos börtönében fűtyöl, tánczol s vezényel mintha egy csapat huszárság élén állana. A borzasztó lelki rázkódás sulya alatt alighanem megőrült.

* **Jó a jég.** Nagyvárada korcsolyázni szeretők közönsége hálával tartozik *Rátkay Józsefnek,* hogy évenként, alig hogy beköszönt a hideg idő, olyan pompás talpalá való jeget készít a városligeti tavon, amelyet más nem tud aszalni. Most is, alig vonta be papírvastagságu jégkéreg a vizet, két nap óta belefogott a munkába *Rátkay* s tegnapi sikerült olyan jeget produkálni a Városligeten, amely megbirta az embereket. Ha ma nem fordul enyhére az idő, délután vigan repülhetnek *Halifax* hivei a tó tükör sima jégén. *Rátkay József* kétféle idény jegyet bocsátott ki; a rózsaszínű jegyek tulajdonosai a nap bármely órájában, a zöldjegyekkel bírók pedig délutánonként használhatják a jeget.

* **A spiritiszták leleplezése.** Városunkban tartózkodik jelenleg *V. Mislivecz* bűvész tanár és ezermester, ki mint spiritista, antispiritista; hipnotizáló és delejes álom előidéző varázs művész tartja előadásait a Bazar vendéglő éttermében. Az előadások érdemesek a megtekintésre, mert a közönségre felvilágosítólag hatnak, és kézi ügyesség, gyorsaság és leleményesség által véghezvitt mutatványaival, melyek a spiritismus hívői által, mint az idézett szellemek által véghez vitt csodák bámultatnak, a spiritistikai üzelmeket leleplezi és a művelt közönség előtt felfoghatókká teszi. Azonkívül az előadás alatt bővebb felvilágosításokat is ad. A belépti díj 50 kr. Kezdeté este 8 órakor.

* **Az első kabátlopás.** Amint beáll a tél minden évben sűrűn történnek télikabát lopások. Az első tegnapelőtt történt. *Gulyás Imre* asztalosnak az egyik kávéházból ellopták az ötven forintos télikabátját. A rendőrség megállapította, hogy a kabátot egy *Herskovits Mór* nevű ember lopta el, aki azonban megszökött. Keresi a rendőrség.

* **Agyonütötte a fatörzs.** *Kristyórról* írja levelezőnk, hogy *Pojána* községében borzasztó véget ért egy szerencsétlen ember. *Bogdán Juon* ottani gazda egy hegyoldalban hatalmas szállát vágott le s másnap fiával kiment, hogy az óriási törzset szétdarabolják. A munka közben a fatörzs megindult lefele a hegyről s a szegény embert leütötte s keresztülment rajta. Iszonyuan összeroncsolva pár perc múlva meghalt.

x **Összes raktáron levő cikkek** u m.: Kalapok, cylinderek, sapkák, férfi, női és gyermek **carlsbadi** cipők, galosnik, posztó cipők, halina csizmak, keztyük, harisnyák, fehérneműek, nyakkendők, valódi *Benger-féle* Jäger alsók, kötött és szövött áruk stb. **tényleg leszállított árban csakis Fábry Testvéreknél, Nagyvárada** fő-utca és zöldfa-utca elején.

Heti krónika.

Megjelent a tél első fecskéje. Világoskék színű könnyű kis madár, alakja hasonlít egy csepp kis lobogóhoz és elfoglalja állandó helyét, a kaszinó erkélyén levő eresz alját.

Szárnyait örömpesve lobogtatja, fejével állandóan egy irány felé néz és a prémes nyaku

kis leányok meg a felhajtott galléru lovagok örömmel ujságolják egymásnak:

— A ligeten jó a jég.

Az elmúlt héten tényleg már iringóztak fiatal párok a tükörsima jegen. Jó *Rátkay* bátyánk örömpesve dörzsölte kezeit, hogy hát izé . . . mégis csak suviksz a Sport-tér a Liget mellett.

Különbön korcsolyáznak másutt is a városban. Igaz, hogy akarat és korcsolya nélkül, Az Uri-utczát Apácza-utczával összekötő kis Borz-sikátoron szintén tükörsima jégpálya van. Kocsi már nem tud rajta keresztül menni, emberi lény is csak minden második. De boldog város Nagyvárada! Ha nem tudott kedvezményes uszodát adni a szegények részére, ad helyébe egész ingyen korcsolyapályát. És a hála mi érie? Szidják a várost, hogy a mellékutczákat egészen elhanyagolja. Na de így szokott ez lenni.

A sport-élet különben kezd erősen fejlődni városunkban. De itt is az ideje. Soha sehol ennyi fiatal embert nem láthatni mint itt, — termet tekintetében. Az már régi dolog, hogy megtermettség és testi alak dolgában, keresni kell embereket, nem találnak annyit mint városunkban. A versenyző városok ugyan azt fogják ránk, hogy könnyű nekünk, mi is lennénk oly derék termetűek, ha lennének oly ügyes — szabóink. Ezt vehette egész a szívére *Jellinek Géza,* mikor minden akadályt legyőzve, fáradtságot nem ismervé, szövetkezik *Hraball* és *Payka* urakkal és addig agitálnak, szerveznek, míg újból életre keltik az örök álomra készülő »Tornakört«. Az egylet megint áll és virágozik és az előjelekből ítélve hivatásos tényező lesz városunkban.

Mikulás apó az elmúlt héten volt látogatóban nálunk. Nem sok, ugyszólván semmi ajándékot hozott. De a derűs, szállingáló hópihék, melyek megérkezésekor kísérték, úgy tüntették fel az öreg ur látogatását, mint biztatót, hogy legyünk vigan, lesz szép, fehér Karácsonyunk az idén.

Már ugy látszik, az általános megelégedés hangja ömlenék el heti leszámolómon, ha eszembe nem tünne egy tekintélyes testület, az akadémiai ifjuság, már így kell kifejeznem: tétlensége.

Hol vannak azok a rendező, szereplő erők, kik képesek voltak tavaly ilyen tájban egy fényes erkölcsi és anyagi tekintetben sikerült felolvasó estélyt rendezni. Elveszték azok az erők? Dehogy! Sőt még ujjakkal szaporodtak.

Mi hát az oka?

Hála Istennek azt felelhetem rá, hogy volt oka. Az elnökválasztási küzdelmek. Mindkét párt minden erejével igyekezett a másik legyőzésén. Ez volt az oka, hogy nem tudtak önállóan, imponálva mint testület fellépni, hanem megelégesznek avval, hogy mint meghívott vendégek a vidéken képviseljék az akadémiát.

B.-Ujfalu után készülnek Margittára.

Pedig bizony ráférne az unalomban bővelkedő városunkra egy kis élet. De ha nem lehet! Azt megteheti egy városrészi kisebb kör, hogy rendez egy tingli-tangli estélyt, de egy városzerte híres estély megtartása, legalább is hónapokig tartó készülletet kíván és aki belép abba a terembe, jól megnézze, hogyan van felöltözve.

Ez az oka, hogy pang a társadalmi élet! Mert Nagyvárada elsősorban előkelő, másodsorban — nyakig adós.

Estélynek híján olvassuk a lapokat, lessük a szenzációkat és sajnálkozunk a szatmári gyilkosság szerencsétlen áldozatán.

Mikor pedig szemünk lecsukódik, a lapot kiejtjük kezünkből, jós lélekkel ábrándozunk a közel jövőn, hogy jövőre ilyenkor már lesz állandó színházunk és akkor ha sohse is lesz estélyünk, kárpótól majd bennünket a pályázó igazgatók közül a nyertes. Mert ha műsor dolgában is oly odaadást fejt ki bármelyik is, mint a váradi aranyalma — az állandó színház — elnyeréséért, úgy nyugodtan nézhetünk a jövőbe és a szini előadások magas niveaujára.

(He.)

A transzváli háboru.

London, decz. 9. A Reuter-ügynökségnek jelentik Ladysmithből Weenen-en át a hó 7-iki kelettel: Eddig november elseje óta öt tiszt és 26 katona esett el, továbbá 15 tiszt és 130 katona sebesült meg. Három ember eltűnt. A búrok még zárt hadállásban táboroznak Ladysmith körül. Az angol katonaság egészséges és vidám. (?)

London, decz. 9. A hadügyminiszterium Fokváros parancsnokának egy tegnap este 9 órakor kelt táviratát közli, a mely a következőket mondja: A Gatacre tábornok közelében álló ellenséges haderő, mint jelentik, következőkép oszlik meg: Dordrechtben 800 ember áll, 700 ember hat ágyuval Jamestowntól Dordrecht felé halad és 1500 ember Stormbergben áll. Azonkívül ismeretlen nagyságu haderejük van Waterfallban és 400 emberük Moltenoban.

London, decz. 9. A Daily News-nak jelentik Fokvárosból 5-iki kelettel: A New-Yorkból jövő Mashona angol gőzhajó ma 1700 zsák liszttel, a melyet Transzváliba akart vinni, a Delagoa-öblön át Port-Elisabethbe érkezett, a hol a Partridge angol ágyunaszád elfoglalta.

A Times-nek jelentik Modder-Riverből a hó 5-iki kelettel, hogy a vasuti hid építése befejezéséhez közeledik. Az első vonat állítólag ma este fog átmenni a hidon. A komp-hidat is helyreállították már.

Berlin, decz. 9. A reggeli lapok azt jelentik Brüsszelből, hogy a Fokföldön egyre terjed a németalföldiek fölkelése.

Pretória, decz. 9. Ma a következő távirat érkezett ide a Ladysmith előtt álló búr fő táborból: Az éjjel olyan híreket kaptunk, hogy az angolok előre nyomulnak Colenso felé. Az éjszaka azonban elmúlt a nélkül, hogy támadás történt volna. Ma rendszertelenül kezdtük ágyuzni Ladysmithet, a mit a városban lévő hajóágyuk erősen viszonzottak. (M. T. I.)

London, decz. 9. French tábornok jelenti a hó 7-éről: Lovasított új-zélandi gyalogosok hajnalban elhagyták Nauwportot és megszállták az Arundeltől délre emelkedő hegyhátat, hogy fődözzék a lovasított csapatok kiszállítását három vasuti vonatról. Azután este 6 órakor megszállták Arundelt. Az ellenség előérsei Arundelen túl mintegy három mérföldnyire állanak. Egy üteg tábori tüzérség és egy zászlóalj gyalogság a Prissloo tábornok parancsnoksága alatt álló búrokat, a kik körülbelül ezren voltak egy ágyuval és a vasutat elpusztították, visszaszorították. Az angolok részén egy ember esett el és 14 sebesült meg. Enslin közelében egy sebesült búr katonát találtak. Modder-Riverrel újra megnyitották a táviró- és vasuti összeköttetést. (M. T. I.)

EGYESÜLETEK.

A jogász-egylet ülése.

— A tisztikar választása. —

A jogász-egylet tegnap tartotta meg választó közgyűlését a törvényszéki palota elnöki tanácsstermében.

A választáson a tagok igen nagy számban jelentek meg.

Ott voltak: dr. Ritoók Zsigmond, dr. Bozóky Alajos, dr. Tassy Pál, dr. Bulyovszky József, dr. Nagy Ernő, Velyaszky Gyula, dr. Schweiger Ede, Gedeon László, K. Nagy Endre, dr. Magyar Géza Hegyessy Márton, Geleta Géza, id. Kenéz Sándor, dr. Nizsalovszky Endre, Tóth Imre, Dús László, Wallner Ödön, Erdély József, Gerő Armin, Mihely Adolf, Gyémánt Jenő, Tóth István, Waldmann Márk, Wawrek Kálmán, Cserenyés Albert, Mártonffy Bogdán, Todor Gyula, Nagy Lajos, dr. Dési Géza, Várnay Ferencz, Barta, Baróthy Pál, Besenyei, Eperjess Miklós, Kripka Henrik, Ritoók Géza, dr. Schütz Albert, Kolb Géza, dr. Mikó Gyula, Perczel Dezső, Gyenge Béla, Hermann Aladár, Adorján Armin, Forrás Gyula, Küttel Károly, Papp Károly, Sarkady Imre, Biszterszky Iván, Puskás L. Béla, Némethy Ferencz, Görömbey István stb.

Dr. Ritoók Zsigmond kir. ítélőtáblai elnök a gyűlést megnyitván, bejelentette, hogy az egyletnek 141 tagja van, kik közül 61-en megjelentek s így a gyűlés választóképes s felhívta a tagokat a tisztikar megválasztására.

Hegyessy Márton ügyvéd erre indítványozta, hogy elnökül közfelkiáltással egyhangulag válasszák meg dr. Ritoók Zsigmondot.

Dr. Ritoók Zsigmond megköszönte a bizalmat, azonban kérte, hogy mentse fel, mert igen el van foglalva s egészségi állapota sem engedi meg, hogy több munkát vállaljon.

A közgyűlés azonban egyhangulag ismét csak dr. Ritoók Zsigmondot választotta meg elnökül, mire Ritoók az elnökséget elfogadta.

Ezután kezdetét vette a tisztikar választása. Noha a választás majdnem egyhangú volt, titkos szavazás útján választották meg a tisztikart s a bizottságot.

Alelnökök lettek: Hlatky Endre 52, dr. Nagy Ernő 51 szavazattal, míg dr. Tassy Pál 16 szavazatot kapott.

Titkárokat megválasztottak: dr. Magyar Géza 60 és dr. Ritoók Géza 53 szavazattal. Pénztárnok Baróthy Pál lett 59 szavazattal, könyvtárnok dr. Perczel Adolf 29 szavazattal. Az ügyészi állásra két jelölt volt, dr. Gyémánt Jenő és Fodor Gyula. Az első szavazásnál egyenlő szavazatot kaptak, másikkal egy szavazattöbbséggel Fodor Gyula lett megválasztva.

Bizottsági tagok lettek: Gedeon László 53, Bary József 45, Kurovsky Ferencz 51, Kepes László 32, dr. Mór Pál 31, Nizsalovszky Endre 46, Veljáczy Gyula 53, dr. Perjessy Mihály 53, dr. Grósz Menyhért 27, dr. Berkovits Ferencz 48, Hegyessy Márton 54. Rádl Ödön 50, dr. Várady Zsigmond 50, dr. Bozóky Alajos 51, dr. Hoványi Gyula 46, dr. Sipos Árpád 38, Wallner Ödön 40, Nagy Lajos 27, Gerő Armin 39, Papp Miklós 47, K. Nagy Endre 25, Schöpflin Ágoston 40, dr. Tassy Pál 45, Tóth Imre 26.

Az elnök ezután indítványozta, hogy minden szombaton délután öt órakor a törvényszéki palota elnöki tanácsstermében jogi felolvasásokat s vitalközléseket rendezzenek, amit egyhangulag el is fogadtak. Bejelentette egyzersmind, hogy az első gyűlést már a jövő szombaton megtartják, amikor Gerő Armin rendőralkapitány fog érkekezést tartani, a »Nyomozás az új bűnvádi perrendtartás szerint« címmelel.

A gyűlés közel nyolcz órakor oszlott szét az elnök éltetésével.

A »Népkör« felolvasó-estélye. A múlt hóban megkezdett felolvasó-estélyek sorozatát töltötte meg tegnap este a Váradi-Velence köz-művelődését oly szép sikerrel szolgáló »Népkör«, ez a nagy múltú, derék társaság, egy igen sikerült estélyvel. Az est fővonzerejét a felolvasás képezte, melynek minden pontja élvezé-

tes volt és nagy szellemi szórakozást szerzett az egylet teremtéig megtöltött közönségnek. Az estély megnyitóját dr. Dési Géza elnök tartalmas és formára nézve is művészi szabad előadása képezte a világhosszú és szeretetről, erről a két nagy világhosszú, mely a Népkörnek és vezetőinek is jellegét képezi. A közönség feszült figyelemmel hallgatta a jeles szónokot s midőn a pódiumról lelépett, perczekig tapsolta. Ezután Klein Ferencz joghallgató szavalta Arany János komikus versét, »A bajusz«, általános derűtség között. Sikerült befejezése volt az estnek Váradi Ödönnek egy szintén humoros felolvasása a hat lányos családapáról, kit furfangos unokaöcsese orránál fogva vezet. A közönséget igen mulattatta az elmés apróság.

A felolvasáson igen nagy közönség jelent meg. Az estély 40—50 frt tiszta hasznót hajtott a Népkör céljaira.

Jelen voltak: Asszonyok: Farkas Józsefné, Huszár Adolfné, Báss Jánosné, Horváth Gézané, Friedmann Józsefné, Major Józsefné, Perl Bernátné, Meisel Ferenczné, Gránát Miksáné, Kovács Árminné, Kandel Elekné, Kepets Józsefné, Weisz Károlyné, Weisz Mórné.

Leányok: Báss Vilma, Perl Anna, Farkas Erzsike, Weisz Malvin, Meisel nővérek, Ehrenfeld Nina és Helén, Friedmann Malvinka, Kepets nővérek, Weisz Adél, Weisz Lujza, Steiner Idus, Steiner Juliska, Kohn Fanchette, Kandel nővérek, Salamon Ilona, Major Anna, Rosenblüh Mariska.

Felülfizettek: dr. Dési Géza 20 frt, Moskovits Mór 1 frt, Berger Dániel 1 frt 50 kr., Farkas József 1 frt, két fakereskedő 1 frt, Heller Ede 50 kr, Rácz Jakab 50 kr, Reismann Mór 50 kr, Bánfi Sámuel 50 kr., Molnár János 50 kr, Weisz Mór 50 kr, Schwartz Sándor 50 kr.

TANUGY.

Approbált könyv. Vaday József közs. isk. igazga ó »Erdőcsü nevelés« cz. könyvét a vallás és közoktatásügyi miniszter 4308. sz. a. tanítók számára segédkönyvvül általánosan engedélyezte.

Az iparosok szakoktatása. Az iparos segédek továbbképző tanfolyamának faipari csoportján az 5-ik előadás, ma (vasárnap) fog megtartatni.

D. e. 8—11-ig szakrajolási gyakorlat lesz, melyen a felülvilágító üvegajtók tervezése és rajzolása fog megkezdetni.

11—12-ig pedig alaktani előadás fog tartatni, melyen »a párkányelemek alkalmazása a talpparkányok szerkesztésénél« kerül tárgyalás alá.

Az előadásról sokszorosított jegyzetek fognak a hallgatók között kiosztatni.

Igazságszolgáltatás.

Megszüntetett sajtóper. Szerdára volt kitzüve az a sajtóper tárgyalása, amely Nas-kucz János gör. keleti lelkész indított Argyelan Jusztin ellen. A panaszos azonban a vádat visszavonta s így a tárgyalás elmarad.

ZENE és MŰVESZET.

Régész egylet hangversenye. A »Biharmegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet« ma d. u. 5 órakor tartja meg hangversenyét a Csarnok disztermében. Ez a hangverseny nyitja meg az idei szezonban a téli hangversenyek sorozatát. Impozáns kezdet lesz. A nagyvárad zenekedvelők színe java közre fog működni a hangversenyen és így élvezetes estére lesz kilátás. Nem kevésbé érdekes pontját fogja képezni a hangversenynek dr. Karácsonyi János, bihar- püspöki plébános, a M. T. A. levelező tagjának »Biharmegye népe a kuruczvilágban« cz. értekezése.

A nagy művészi niveau álló hangverseny műsora a következő:

1. Tschaikovsky: Zeneker Suite-ből egy részlet. Vomácska József karnagy vezetése alatt előadja a »Nagyváradai Zenekedvelők Egyesületé«-nek zenekara.

2. Tarnay A.: a) Megszeretnénk halni. a) Millora. Énekli: Tucsek Ferenczné urnő. Zongorán kíséri: Vomácska József ur.

3. Schumann R.: »Sona« a) prestó; b) andante; c) scherzo. Zongorán előadja: Winkler Márta kisasszony.

4. »Biharmegye népe a kuruczvilágban«. Irtá és felolvassa: Főt. Karácsonyi János dr. ur.

5. Mozart: »Clarinet« quintett. Előadják: Vomácska József (clarinet), Herncsirek István (I. hegedű), Tucsek Ferencz (II. hegedű), Réz Mihály (mély hegedű) és Szmazenka Ernő (cello).

6. Bethoven: »Adelaide«. Énekli: Tucsek Ferenczné urnő, kíséri a »Nagyváradai Zenekedvelők Egyesületé«-nek zenekara.

7. Volkmann R.: »Szerenád«. Op. 69. Cello-sólót játsza: Szmazenka Ernő ur, kíséri a »Nagyváradai Zenekedvelők Egyesületé«-nek zenekara.

Jegyek vállthatók Láng József papirkereskedésében valamint este a pénztárnál.

REGÉNY-CSARNOK.

Ötszáz ezer dollár jutalom.

Regény.

Irtá: Fernand-Hue.

19

Franziából fordította — Ö.

- Utamba esik.
- Elvezet oda?
- Bocsnát, előbb egy kérést: angol ön?
- Nem, az Amerikai Egyesült-Allamok polgára vagyok.
- Ugy számíthat rám.
- S ha angol volnék?
- Visszautasítanék minden közlekedést önnek.

A parancsnok kissé megütöközött ezen, aztán kérdé.

— Tehát megegyeztünk. De hogy hívják önt?

— Az én nevem nem fontos önre nézve s különben is igen hosszú, nehéz volna megtartania. Nevezzen egész röviden Ferencznek.

— S mi a foglalkozása?

— Elefántvadász vagyok.

Aztán megegyeztek a díjakra vonatkozólag s Ferencz vállalkozott rá, hogy két nap múlva egy utikocsit szerez huszonnégy ökrrel és két hajcsárral.

— Ön nem szándékozik a Muralhegy-nél tovább menni? — kérdé Ferencz.

— Nem. Miért?

— Így elég lesz közönséges ökröket beszerezni, más különben zulu ökrökre volna szükség.

— Milyenek azok?

— Kicsiny, de igen virgoncz és kitartó állatok, melyek már többször utaztak a belföldön s nem félnek a vadállatoktól. És a mi a fő, be vannak oltva a tüdőgyulladás ellen.

— Beoltva? Hogy csinálják ezt.

— Egy tüdőgyulladásban elhullott állat tüdőjéből beoltanak az egészséges állatba, a farkába való bemetszés által. A farka elvész ugyan, de az állat ment marad ezután a tüdővérsztől.

Nemsokára Parr ismét lement a gyermekekhez, tudokra adá, hogy két nap múlva reggel a kocsit a város kapujában fogja őket várni.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A pápa állapota.

Róma, decz 9. A pápa egészségi állapota egészen jobbra fordult. Ma tréfásan mondta Angeli kardinálisnak:

— Megint megijesztettem magukat, de legyenek nyugodtak, a szent eszterndőt én fogom megújítani.

Erzsébet királyné emléke.

Genf, decz. 8. A városi tanács ma este tartott ülésén jóváhagyta azt a szerződést, a melyet Balnchard abbéval kötöttek 419 négy-szögméternyi területnek 50 frankjával való átengedéséről az Erzsébet királyné emlékére állítandó fogadalmi kápolna czéljaira. (M. T. I.)

A helyzet.

Bécs, decz. 9. (Saját tud. távirata.) Széll miniszterelnök ide érkezett a közügyi kormányral tanácskozni, mely hiszi, hogy a delegáció elvégzi a budgetet meg ez évben, ha a magyarok engedékenyek lesznek s meghozzák az áldozatot.

Az osztrák urakháza ülései.

Bécs, decz. 9. Az urakháza december 19-én, kedden, teljes ülést tart. A körülményekhez képest még több teljes ülést fognak tartani az ünnepek előtt vagy után. (M. T. I.)

Havazások mindenfelé

Budapest, december 9. (Saj. tud. táv.)

Az ország igen sok részéből havazásokat jelentenek. A Dunántulon tegnap óta sűrűn havazik, mely miatt a vonatok is késnek. Fogarásban a vonatokat megakasztó hófergeteg dühöng. Nagybecskerekben és az egész Torontálban sűrű havazás van.

KÖZGAZDASÁG.

A kerületi betegsegélyző pénztár

igazgatósága pénteken délután tartotta meg a saját helyiségében rendes ülését. Láng József elnököle mellett ott voltak: Stern Hermann alelnök, Balázs Kálmán, Bánffy Sámuel, Horváth Ferencz, Jelinek Ferencz, Markovits József, Moskovits József dr. és Weisz Lajos igazgatósági tagok, Stern Sándor és Kemény Béla felügyelő bizottsági tagok, Sarkadi Ignác titkár, Bodor Károly dr. főorvos, Szántó Lajos ellenőr Mandel Sámuel pénztáros és Benjámin Sámuel könyvelő. A mult ülés jegyzőkönyvének fölolvassása és hitelesítése után megválasztották a jövő évi költségvetését előkészítő bizottságot melynek Láng József elnököle alatt Stern Hermann, Moskovits József dr., Jelinek Ferencz és Horváth József lettek a tagjai. Az egyesült magyarhoni üvegyárak részvénytársaságának a feketeerdői orvos ellen folyamatba tett izsgálatáról szóló jegyzőkönyvből az igazgatóság megelégedéssel vette tudomásul, hogy a pénztár orvosa ellene fölmerült anaszok nem bizonyultak jogosulatoknak. A lunkaszpriei és szitányi alkalmazottak gyógykezelésével az igazgatóság Somogyi Dezső dr. dobresti vállalati orvost bizta meg. Tudomásul vették a választott bíróságnak három felelősségi ügyben az igazgatóság határozatait helybenhagyó végzését. A Szacsavay-szobor-bizottság gyűjtőívén a jelen voltak 7 frtot adakoztak. Több hátralékosnak részlettörlesztés engedélyezése, a járulékok helyesbítése, részben törlése iránt benyújtott kérvényei elintézés után több segély iránti kérvényt bíráltak meg.

Az elnökségnek a tisztviselők nyugdíjalapja létesítése iránt beterjesztett javaslatát az igazgatóság beható vita után kinyomtatni és tanulmányozás végett kiosztani rendelte. Az első foku iparhatóság részéről Ifj. Rimler Károly rendőrfőkapitány megküldte a közgyűlési kiküldöttek választás után helyesbített névsorát. Egyben utasítja a pénztárt, hogy legközelebbi közgyűlésére már az új kiküldötteket hívja meg. Az igazgatóság megbízta az elnökséget, hogy a kereskedelemügyi miniszternek az erdő-

ipari és szeszfogyasztási alkalmazottak biztosításkötelezettsége tárgyában hozott határozata ellen felterjesztéssel éljen.

Néhány kisebb ügy elintézése után Sarkadi Ignác titkár terjesztette elő a pénztárnak október és november havi forgalmáról szóló jelentéseit. Ezekből kiemeljük, hogy a pénztárnak 6273 tagja és 4545 kor. 11 fillér készpénze van.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, december 9.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	— — — — —	368.80
Magyar hitel	— — — — —	372.75
Allamvasut	— — — — —	339.—
Rimamurányi	— — — — —	332.—
Magyar jelzalog	— — — — —	183.50
Salgótarjáni	— — — — —	841.—
Wagon-kölcsön	— — — — —	628.—

Határidők.

Budapest, december 9.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	— — — — —	8.10
Buza áprilisra	— — — — —	7.92
Uj tengeri	— — — — —	8.99
Rozs okt.	— — — — —	6.45
Zab okt.	— — — — —	5.08
Káposzta, r. r. p. ce, aug.	— — — — —	—

Készaru 25,000 mm. változatlan.

SZERKESZTOI POSTA.

Nőtlen urak bálja rendező bizottságának. (Helyben). Lapunk az adventben tartandó mulatságokról nem hoz tudósítást.

A szerkesztőért felelős:

GRVUCSKICS GYULA.

14867. sz.

1899. tkv.

Árverési hirdetményi kivonat.

A nagyvárad kir. törvényszék mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Fodor József b.-m.-keresztesi lakos végrehajthatónak Lovas Miklós és neje Csomós Mária b.-mezőkeresztesi lakosok elleni végrehajtási ügyében első sorban: a m.-keresztesi 133. sz. tjkvből szerkesztett mező-keresztesi 284. sz. betétben A. I. 1—9 sorszám alatt felvett szántó- és rétföldekkől álló jószágtestre 532 frt kikiáltási árban; másodsorban: a mezőkeresztesi 818. és 1076. sz. tjkvekből szerkesztett mező-keresztesi 285. sz. betétben A. I. 1—8. sorszám alatt felvett szántó-, rétföldekből és legelő járandóságból álló jószágtestre 712 forint kikiáltási árban; harmadsorban: ugyan ezen betétben A. II. 1—2. sorszám alatt felvett szőlő- és szántóföldből álló jószágtestre 82 forint kikiáltási árban; negyedsorban: a mező-keresztesi 906. sz. tjkvből szerkesztett mező-keresztesi 283. számú betétben A. I. 1—3. sorszám alatt felvett beltelkes házból, kertből és szántóból álló jószágtestre 243 forint kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte és annak foganatosítására határidőül 1900 évi január hó 16-ik napjának reggeli 9 óráját Mező-Keresztes községhezához kitűzte.

Az árverésre kitett ingatlanok szükség esetén a kikiáltási árakon alul is el fognak adatni.

Az árverezni szándékozók tartoznak kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban lenni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságnál és Mező-Keresztes község elöljáróságánál tekinthetők meg.

Nagyvárad kir. törvényszék mint t. v. hatóság 1899. évi október 13-ik napján

Kiss András,
kir. törvényszéki bíró.

Belépési felhívás

A biharmegyei korona-takarék és hitelszövetkezet

1900. január 1-én új évtársulatot kezd, mely tart 1902. december 31-ig.

A szövetkezetbe tagul bárki beléphet, ha legalább 1 koronának heli befizetésére kötelezi magát. A befizetett összeg a három év leletével a reá eső kamat és nyereséggel együtt vissza. Egy és ugyanazon tag több részjegyet is jegyezhet; a belépés alkalmával minden részjegy után 20 fillér fizetendő.

Vidéki tagok a heti befizetéseket posta cheque által teljesíthetik.

A szövetkezet célja a takarékoság előmozdítása, illetve tőke gyűjtés; célja továbbá tagjainak lehetővé tenni, hogy szükség esetén gyorsan, olcsó kölcsönhöz juthassanak nemcsak a befizetett összeg erejéig, hanem azonfelül is.

A most végződő évtársulat megmutatta, hogy szövetkezetünk igen széperedménnyel működött: *tagjai ugyanis befektetett tőkéjük után a rendes takarékpénztári kamatlábnál jóval magasabb osztalékban részesülnek.* A szövetkezet helyisége a

Biharmegyei Takarékpénztár üzlethelyiségében

van, Kossuth-utca 19/20. szám alatt, hol jegyzések már most eszközölhetők.

Felhívjuk tehát mindazokat, kik a szövetkezetbe belépni óhajtanak, hogy jegyzéseiket a nevezett helyen mielőbb megtenni sziveskedjenek, ugyanott a szövetkezet alapszabályai nyomtatott példányban is rendelkezésre állanak.

Nagyváradon, 1899. november hó 2-án.

Tisztelettel: 1-12.

A BIHARMEGYEI KORONA-TAKARÉK ÉS HITELSZÖVETKEZET IGAZGATÓSÁGA.

Richter-féle

Horgony-Pain-Expeller

• Liniment. Capsici comp. •

Ezen hírneves háziszor ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomosillapító bedörzsölésként alkalmaztatik köszvényknél, csúznál, tagszaggatásnál és meghülekéknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű háziszor, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszerárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy és Richter cégjegyzés nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.

RICHTER F. AD. és társa, RUDOLSTADT
cs. és kir. udvari szállítók.

Nagy karácsonyi és ujévi kiállítás!

Bátorkodom a n. é. közönség b. figyelmét a rendkívüli és szakértelemmel rendezett

**ujévi és karácsonyi
kiállításomra**

felhívni.

Olcsó árak! Gyermekjátékok óriási választékban. Nagyban és kicsinyben!

**HEVESI A. Nagy verseny áruház Nagyváradon,
Kossuth-Lajos-utca (Mezey-ház).**

Gyermek székek, illatszerek és pipere cikkek, zenélő albumok, varró eszközök, pénz-tárczák, dohány és szivarzóó készletek, valódi majolika asztalkák, haj-ruha- és fogkefe, velencei dísz szoba tükrök, dohányzó és szivarzóó bambusz asztalkák, mindennemű társas játékok, dominók, sakjátékok, mikulások, valódi rabok általkotott harisnyák és alsó ingek nagy választéka, dus választék férfi- leány- és gyermek kész ruhákban, különlegességek férfi ing, gallér, kézelő és nyakkendőknél, kalapok, cipők, téli sapkák, valódi prágai keztyük, reform székek, séta botok, eső ernyők, női bluesok, női- és gyermek kötők minden színben és nagyságban.

Felülmul minden végkiarustást.

A legnagyobb és legolcsóbb bevásárlási forrás nagyban és kicsinyben.

Nagy karácsonyi és ujévi kiállítás!

 COAKS,

tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelő anyag.

Meidlinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legjobb a **gáz-coaks** mert a sulyosabb és ezáltal drágább mile coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A coaks ára nálunk **2 frt** métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor **métermázsánként 14 kr. fuvardíjért házhoz szállítjuk** a város belterületén.

Gázfogyasztóinknak kedvezményt nyújtunk a **coaks** vásárlásánál, amennyiben, ha egyszerre legalább **250 kilót rendelnek meg, akkor nekik fuvarbért nem számítunk.**

Nagyvárad 1899 december hó

Nagyvárad légszeszgyár
Az igazgatóság.

Veiszlovits Adolf és fia

„Concordia Entreprise des pompes funébres“

Első nagyváradai disztemetkezési intézete

és

SIRKŐ RAKTÁRA

a régi helyiséggel szemben levő

BAZÁR-EPÜLETBE

helyeztetett át.

Legszebb faj
csemege-szőlő!

Legnemesebb faj
Alma és Körte.

Tirol maróni

kilója 20 kr.

C z i t r o m e s N a r a n c s .

1 láda, 300 drb 4 frt 50 kr.

6 darab 10 krajczár.

Ajánlom még *tisztán kezelt, természetes*

hegyi boraimat

a következő előnyös árban:

Asztali ó-bor, literje	— — —	32 kr
Magyarádi uj-bor, literje	— — —	36 kr
Magyarádi ó-bor	— — —	40 kr
Magyarádi pecsenye-bor, literje	— — —	50 kr
Asztali veres-bor, literje	— — —	44 kr
Ménési veres-bor	— — —	64 kr

100 lit. kit. asztali ó-bor 23 és 24 frt.

Mindenemü üvegelt **csemege és aszúborok a legolcsóbb árban.**

Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek, helyben pedig házhoz szállíttatnak.

Kiváló tisztelettel

M E R T Z N Á N D O R,

Nagyvárad, N.-Körös-utca, Mertz-ház

Telefon-összeköttetés. 134. szám.

Belépési felhívás

a „Polgári takaré- és segélyszövetkezet,
V-ik évtársulatába.

A *Polgári takaré- és segélyszövetkezet* 1900. január 3-án nyitja meg 5-ik évtársulatát mely 156 héten át, vagyis 1902. év végéig tart. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket *s minden üzletrész után hetenként 10 kr. (20 fillér) fizetendő.* A három év eltelte után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémet osztalékot hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg $\frac{1}{5}$ részé-
6%-os kamattal mellet minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti befizetéseket postai cheque lapok után teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 5 kr. (10 fillér) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja saját nevére írt könyvecskéjét.

Ezen évtársulat befizetései hetenként háromszor és pedig:

vasárnap délelőtt	9—11 óráig,
szórdán délután	3—5
pénteken délután	3—5

teljesíthetők s tisztelettel kérjük mindazokat kik ezen 5-ik évtársulatunkba tagul be akarnak lépni, hogy a felvétel iránt *ínlézeli helyiségünkben* (Kossuth Lajos-utca 4. szám) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1899. október hó.

A *Polgári takaré- és segélyszövetkezet-igazgatósága.*

A szövetkezetnek ez időszerint mintegy 2000 trésszel.

Fontos minden italmérőnek!

Az új italmérési törvény értelmében minden kimérő korlátlanul adhat el szeszes italokat anélkül, hogy a fogyasztott mennyiség után külön adót fizetne. Felhívjuk ennél fogva a t. **italmérőket**, miszerint üzletünket az újév beálltával a módosított új italmérési törvény alapján

kis üsti pálinka-főzdevel

rendeztük be, ezért azon helyzetben vagyunk, hogy tiszta kezelésű **szilva, seprő, törköly és borovicskát**

S A J Á T F O Z D É N K B Ő L.

minden versenyt kizárva a legjutányosabban szolgálhatunk.

Ajánljuk továbbá *rum készítéshez a kétszer finomított alkoholt* a hozzávaló legzamatosabb *Rumesszenciát* és *Rumaromát* legolcsóbb árakon.

Ajánlunk továbbá természetes ó- és ujbort, melyet felelősség mellett adunk el.

Mindenemü pálinka fajok jutányosan nagyban lesznek elárusítva.

G R Ó S Z A L B E R T e s F I A,

rum- és likör-gyár

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca.

„Gazdasági és Iparbank r. t.“

értesíti a t. közönséget, hogy helyben **Olaszi, Fő-utczán**, a Weiszlovits-féle Bazár-épületben

váltóüzletet és zálogkölcson intézetet

nyitott, melynek vezetésével **Mihelfy Emil** urat bizta meg, kinek üzlete az új czégre ment át Ezen üzlet foglalkozni fog:

Értékpapírok és sorsjegyek vételével és eladásával, utóbbival részletekre és különböző módokat szerint is.

Ércpénzek és idegen pénznemek vételével és eladásával.

Szelvények, kisorsolt értékpapírok beváltásával.

Szelvények beszerzésével.

Igérvények és osztálysorsjegyek eladásával; **nyeremények** leszámítolásával.

Előleget ad értékpapírokra.

Zálogkölcsonöket értékpapírokra, ékszerekre, arany és ezüstneműekre **helyben legolcsóbb kamatra**, a tőke részletekbeni visszafizetése mellett is.

Az üzlet más előforduló, hatáskörébe tartozó ügyelnél is felajánlja pontos szolgálatait.

Nagy karácsonyi és ujévi vásár!

Miderek
dus választékban!

Bátorkodom a n. é. közönség
becses figyelmét jól berendezett

Miderek
dus választékban!

Központi Bazár

raktáromra

felhívni, a hol a küszöben levő karácsonyi és ujévi ünnepek alkalmára a legolcsóbb és legczélszerűbb alkalmi tárgyak beszerezhetők, a miről mindenki egy csekély próbavásárlás után meggyőződést szerezhet. Kiváló tisztelettel

FRID SALAMON Központi Bazárja
Nagyvárad, Bémer-tér.

Dus választék: **illatszerek és pipereczikkek, zenélő albumok, varró eszközök, pénztárczák, szivar- és dohánykészletek, valódi majolika díszlálczák, haj-, ruha- és fogkefék, társasjátékok, gyufa- és gyertyatartók, sétabotok, eső-ernyők, majolika és nickel torta-platák.**

Nagy választék mindenemü **rabok által kötött harisnyák, alsó ingek, férfi inggallér, kézelő, női kötények** minden színben és nagyságban stb.

Gyermekjátékok központja

Gyermek játékkocsik
bábokkal.

Gyermekjátékok központja

Nagy karácsonyi és ujévi vásár!

Törülköző rámák szép kivitelben!

Törülköző rámák szép kivitelben!

Nagy Karácsonyi Occasio!

Egy méter
tisza selyem, ruhára
45 kr.

Egy méter
blous bársony
30 kr.

Egy vég
pamut vászon
23 méter **4** frt.

Mit vegyünk karácsonyra?

Hasznos tárgyat!

Hol vásároljunk?

Megbízható üzletben!

Egy vég **sifon**
23 méter **4** frt.

Evi zárlatunk alkalmával több cikket mélyen leszállított árban kiárusítunk; ezen rendkívüli alkalomra a nagyérdemű község és tisztelt vevőink szives figyelmét felhívjuk.

Számos látogatást kérve, tisztelettel

Kunz József és Társa czég
Nagyvárad, Szt. László-tér 1. sz.

Kivonat az eladásra kerülő cikkekéből.

Egy ruhára való kreton szövet 1 frt 35-től 1 frt 70-ig.
Egy ruhára való barchet szövet 1 frt 40-től 1 frt 80-ig.
Egy ruhára való divat szövet . . . 2 frttől 3 frtig.
Egy ruhára való tisza gyapju kasan . . . 3 frt 60 krig.
Egy méter ruha és blous bársony . . . 30 krtól 1 frtig.
Egy méter ruha és blous selyem 45 krtól 1 frt 20-ig.
Egy méter finom női posztó . . . 40 krtól 65 krig.
Egy méter legjobb minőségű tenisz velez . . . 20 kr.

1 vég 23 méteres erős házi vászon 4. -
1 vég 23 méter finom házi vászon 6.-
1 finom kávé abrosz 6 csemege kendővel 1.50
1 finom tisza czérna teríték 6 asztal kendővel 2.80
Fél tzt. tisza czérna törülköző 1.60
Fél tzt. zsebkendő 40 krtól 60 krig
Fél tzt. vászon zsebkendő fshér és szines 75 krtól 1.25-ig
Egy női ing, szép kivitelű diszitással 20 krtól 1.50-ig

Összes maradékok teljes elárúsítása. Egyes ágy- és asztalterítők, függönyök, szőnyeg és butorszövet maradványok mélyen leszállított árban.

Kimaradt egyes fehér abroszok, abrosz nélküli asztalterítők, a kirakásban megsárgult férfi és női fehérneműek mélyen leszállított árban lesznek kiárusítva.

Karácsonyi ajándékoknak még ajánljuk dus raktárunkat a következő cikkekben: Posztó, harász, chenille, selyem fej- és nyakkendőkben. Női blousok, nyakdiszek, kötények, szoknyák mindennemű fehérnemű, táskák. Férfi nyakkendő, ing, gallér, kézelő stb.

Egy pár fekete női
harisnya **37 kr.**

A legszebb disze a szobának egy gobelin kép.

Szép gobelin képeinkre különösen felhívjuk a n. é. közönség figyelmét,

Egy pár férfi
lábtű **30 kr.**

Nagyvárad-szöllősi gőz-sörgyár.

Maláta és jéggyár.

Bátrak vagyunk, a jégverem tulajdonosok szives figyelmébe ajánlani, hogy

jégvermek (mű-jéggel való) megtöltését

a legjutányosabb árban elfogadunk.

Megemlítjük, hogy a mű-jég ugy tartóssága, valamint minden más tulajdonsága által a természetes jeget felülmulja, a mű-jég tisza, egészséges ivóvízből lesz előállítva és ugy egészségi, mint élvezeti czélokra felhasználható. Egyidejűleg felhívjuk a jégfogyasztó közönség szives figyelmét, hogy

jégszükségletük fedezése végett

velünk már most megállapodni sziveskedjenek,

mert a nyár folyamán a mű-jég oly nagy keresletnek örvend, hogy esetleg nem leszünk képesek minden igényt kielégíteni, megjegyezzük, hogy a jeget, a lehető legjutányosabb árban bocsátjuk a n. é. közönség rendelkezésére.

Kiváló tisztelettel:

Nagyvárad-szöllősi Gőz-sörgyár.